Emmen vernieuwt

Gemeente Emmen

Programmacontract Duurzaamheid, Energie en Klimaat

Inhoud

1. Samenvatting 4

2. Inleiding 6

3. Aanleiding en context programma 10

4. Visie en ambitie van programma Duurzaamheid, Energie en Klimaat 14

5. Scope 18

6. Doelen inspanningen netwerk (DIN) 20
6.1 Energietransitie 23
6.2 Klimaatadaptatie 26
6.3. Circulaire economie 27

7. Veranderstrategie en bijpassende inspanningen 34
7.1 Strategie 1: bewustzijn creëren .....
7.2 Strategie 2: netwerken bouwen 35
7.3 Strategie 3: stimuleren en ontzorgen 35
7.4 Strategie 4: zelf beginnen 35
7.5 Strategie 5: verstandig opschalen 35

8. Monitoring, beheersing, verantwoording 36
8.1 Monitoring op voortgang inspanningen 37
8.2 Beheersing 37
8.3 Rapportage 37

9. Planning & fasering 38

10. Programmastructuur, rollen, taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden 40

11. Omgevingsmanagement 44
11.1 Stakeholderanalyse 44

12. Middelen 46
12.1 Financiën 46
12.2 Capaciteit 47
12.3 Fondsenwerving 47

13. Risicomanagement (programma en inspanningen) 48

14. Communicatiestrategie 50
14.1 Doelstellingen 51
14.2 Strategie 52
14.3 Aanpak 52
14.4 Mogelijk vervolg 53

Bijlagen 54
Thema Energietransitie 55
Thema Klimaatadaptatie 62
Thema Circulaire economie 65

Samenvatting

Duurzaamheid, klimaat en energie hangen samen en zijn als thema's steeds belangrijker. Met het programma Duurzaamheid, Energie en Klimaat pakken we de complexe en langjarige opgave in de volle breedte en in samenhang op met een betaalbare, haalbare en realistische manier. Dit programma borgt meer samenwerking en afstemming tussen thema's en inspanningen onderling. Het programma zorgt voor coördinatie en sturing en dus voor efficiënter gebruik van tijd en geld. Het wordt makkelijker om werk met werk te maken, waarmee we meer kunnen bereiken.

Onze ambities hebben we eerder al verwoord in onder andere de Strategienota Emmen 2030, de Energienota 2021-2022 en de Transitievisie Warmte. Met het programma Duurzaamheid, Energie en Klimaat draagt Emmen bij aan een viertal 'Sustainable Development Goals' zoals vormgegeven op de Earth Summit van de VN in New York in 2015, te weten duurzame en moderne energie, robuuste infrastructuur, actie om klimaatverandering te bestrijden en duurzame consumptie- en productiepatronen.

Het programma is dynamisch en dat geldt ook voor de te leveren inspanningen. Het programma vraagt om flexibele sturing en afstemming en samenwerking binnen de gehele gemeentelijke organisatie en met de betrokken stakeholders. Wendbaarheid is een voorwaarde.

Er is gekozen voor korte en directe lijnen met het bestuur door het instellen van een stuurgroep programma Duurzaamheid, Energie en Klimaat. De programmaorganisatie is nader uitgewerkt in hoofdstuk 10.

2 Inleiding

Emmen Vernieuwt

Het voorliggende programmacontract gaat over het programma Duurzaamheid, Energie en Klimaat van Emmen Vernieuwt (EV). Het programma Duurzaamheid, Energie en Klimaat is onderdeel van een reeks van programma's (en projecten, opgaves) die worden aangestuurd vanuit het programmabureau Emmen Vernieuwt.

In dit programmacontract Duurzaamheid, Energie en Klimaat worden alle ter zake doende onderdelen beschreven, waaronder de context, programmadoelen en de programmastructuur.

Wat is een programmacontract?

Duurzaamheid, energie en klimaat hangen samen en zijn als thema's steeds belangrijker. In de gemeente zijn de afgelopen jaren diverse projecten en processen gestart die direct of indirect met duurzaamheid, energie en klimaat te maken hebben. En onze ambitie reikt verder. Met het programma Duurzaamheid, Energie en Klimaat willen we de complexe en langjarige opgave in de volle breedte en in samenhang oppakken.

We zien dat de opgave rondom duurzaamheid, energie en klimaat vele eigenaren kent. De gemeente heeft soms een regierol en vaak een ondersteunende, stimulerende en/of faciliterende rol. Deze opgave kan alleen slagen als we samenwerken en goed in verbinding staan met uiteenlopende partners. Met een programma creëren we een manier van werken waarmee de samenwerking met partijen vorm kan worden gegeven.

Het realiseren van deze opgave, met veelal landelijke doelen voor de komende vijfentwintig jaar, is er één van een lange adem in een hoog dynamische werkomgeving. Om op koers te blijven zullen we de gezamenlijk opgestelde doelen en inspanningen in samenspraak herijken.

Status van dit programmacontract

Dit is het tweede programmacontract voor het programma Duurzaamheid, Energie en Klimaat dat in 2022 is gestart. De basis ligt in relevante projecten binnen Emmen en relevant beleid, zowel op gemeentelijk als regionaal, landelijk en Europees niveau uit de afgelopen jaren. Zoals gezegd staat de wereld

niet stil en vraagt van ons en het programma dat we meebewegen en anticiperen. Vanuit het programma zelf wordt hiervoor geen beleid gemaakt. Waar het voor de sturing op de doelen van het programma vanuit het programma nodig is op thema's/onderwerpen nieuw beleid te maken, ligt een relatie met de lijnorganisatie om het benodigde beleid voor te bereiden.

Dit programmacontract zal na vaststelling onderhevig zijn aan verandering, onder meer omdat juist de thema's waar het over gaat constant in beweging zijn. Om de juiste koers te houden stellen we jaarlijks een faseplan op, waarbij de inspanningen voor de volgende fase worden bepaald om de doelen uit het programmacontract te realiseren. In dit programmacontract zijn de hoofdthema's Energietransitie, Klimaatadaptatie en Circulaire Economie opgenomen. De onderwerpen energiearmoede, arbeidsmarkt, biodiversiteit en gemeentelijk rioleringsplan hebben een relatie met het programma, maar vallen buiten de scope. Deze onderwerpen zijn afzonderlijk belegd buiten dit programma. Dit is geen limitatieve opsomming. En mogelijk verandert de scope in de toekomst, net als de inhoud, de doelen en de inspanningen zullen veranderen.

Tijdens de uitvoering van het programma zullen nieuwe inspanningen (processen, projecten en activiteiten) geïnitieerd en in gang gezet worden, gericht op de realisatie van de programmadoelen. Dit is mede afhankelijk van de beschikbare middelen en capaciteit.

Leeswijzer

Dit programmacontract is een geactualiseerde versie van het programmaplan dat is vastgesteld in 2022. Hierin schetsen we op hoofdlijnen waarom en hoe we Emmen duurzamer willen maken richting 2050.
In de bijlage, het faseplan, geven we meer in detail aan welke inspanningen we gaan leveren en met welke projecten we de energietransitie, klimaatadaptatie en circulaire economie vorm gaan geven.

In hoofdstuk 3 staat de grotere context van het programma Duurzaamheid, Energie en Klimaat beschreven: de meerwaarde van het programma en de aanloop naar dit programma.

In hoofdstuk 4 beschrijven we de visie en ambitie, en de onderliggende documenten waaruit de visie en ambitie zijn opgebouwd. Dit krijgt een vervolg in hoofdstuk 5, waar we de programmadoelen voor de lange termijn (2050), de bijbehorende strategie uiteenzetten.

In hoofdstuk 6 zijn de drie programmalijnen beschreven, met alle doelen voor de korte en middellange termijn (2026 en 2030). De inspanningen gericht op het behalen van die doelen zijn opgenomen in het faseplan 2024-2026. Deze inspanningen uit 2022 zijn onlangs herijkt met betrokkenen. Dit faseplan is toegevoegd als bijlage en wordt jaarlijks geactualiseerd.

Hoofstuk 7 Veranderstrategie; dit hoofdstuk beschrijft de aanpak voor de manier van werken, die de meeste kans biedt dat met deze aanpak de doelen ook daadwerkelijk gerealiseerd worden. Het vormt de schakel tussen 'de doelen die we willen bereiken' en 'bepalen wat we morgen gaan doen' (de keuze van projecten en andere inspanningen).

In hoofdstuk 8 meten we de voortgang van de benoemde doelen en van de projecten, processen en inspanningen en in hoofdstuk 9 gaan we in op de planning en fasering

Hoofdstuk 10 is gewijd aan hoe de organisatie is geregeld. Hierin aandacht voor de sturing, structuur, samenwerking met partijen buiten de gemeentelijke organisatie en capaciteit.

In hoofdstuk 11 beschrijven we Omgevingsmanagement, waarin we ingaan op de stakeholderanalyse, issue-analyse, krachtenveldanalyse en lobby. In hoofdstuk 12 lichten we de financiën, capaciteit en fondsenwerving toe en in hoofdstuk 13 komt de omgang met risico's aan bod.

In Hoofdstuk 14 beschrijven we de Communicatie-strategie en op welke wijze we onze inwoners en bedrijven willen aanhaken, stimuleren en informeren.

3

Aanleiding en context programma

Waarom een programma Duurzaamheid, Energie en Klimaat?

Er is maar één aarde. En op die aarde verandert het klimaat. Dat heeft enorme gevolgen voor mensen, voor ecosystemen en voor het bedrijfsleven. Dit besef leeft wereldwijd. Daarom zijn er doelen afgesproken en akkoorden gesloten. Door de Verenigde Naties, door veel verschillende landen in Parijs, maar ook op Europees en nationaal niveau en ook hier, in de regio waar Emmen deel van uitmaakt.

Het Rijk legt veel taken voor de uitvoering van het Klimaatakkoord bij de gemeenten neer. We voelen ons verantwoordelijk en willen onze bijdrage leveren aan een duurzame en circulaire economie en samenleving. Onze ambities hebben we verwoord in onder andere de Strategienota Emmen, de Energienota 2023-2026 en de Transitievisie Warmte. Met het programma Duurzaamheid, Energie en Klimaat draagt Emmen bij aan een viertal ‘Sustainable Development Goals’ zoals vormgegeven op de Earth Summit van de VN in New York in 2015.

De taken en verantwoordelijkheden die de gemeente vanuit het Rijk krijgt op het gebied van verduurzaming kunnen niet los van elkaar gezien worden. Wij pakken de taken waar mogelijk in samenhang op. Hoe we dat gaan doen voor de thema’s Duurzaamheid, Energie en Klimaat, staat in dit programmacontract.

Emmen werkt in verschillende projecten aan de thema’s Duurzaamheid, Energie en Klimaat. Binnen de thema’s Energietransitie, Klimaatadaptatie en Circulaire Economie is al veel uitgedacht, gepland en in gang gezet. Er zijn veel projecten, programma’s en beleidsvormende trajecten waar we nauw mee samenwerken. Deze maken geen deel uit van de scope van dit programma, maar er is sprake van een onderlinge afhankelijkheid om doelen te realiseren. Het is niet gezegd dat dit zo blijft. Er zullen in de looptijd van dit programma thema’s toegevoegd worden, maar ook “verdwijnen” Bij de voorbereidingen voor het programmaplan van 2022 kwamen de onderwerpen biodiversiteit, riolering en arbeidsmarkt vaak naar voren. Deze onderwerpen zijn afzonderlijk belegd buiten dit programma en om die reden geen onderwerpen binnen de scope van dit programmacontract.

Biodiversiteit

De biodiversiteit verslechtert. Om die reden is vergroten van de biodiversiteit als doel in veel verschillende projecten en programma’s meegenomen. Emmen streeft naar aantrekkelijk en goed onderhouden groen, dat bijdraagt aan biodiversiteit en klimaatadaptatie. De openbare ruimte wordt steeds klimaatadaptiever en bio-diverser ingericht. De verandering in het beheer en onderhoud is van belang.

Riolering

In het Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) is het gemeentelijk beleid op het gebied van inzameling en transport van afvalwater en overtollig hemel- en grondwater vastgelegd. De kostendekking voor de uitvoering van deze watertaken zijn ook in het GRP geborgd. De taken uit het GRP en de doelen voor met name het thema Klimaatadaptatie hebben nauwe verbanden. Vanuit het programma zijn hier meekoppelkansen te maken. Door afstemming te zoeken tussen rioleringsprojecten en inrichting van de openbare ruimte kan werk-met-werk gemaakt worden.

Arbeidsmarkt

Emmen is de centrumgemeente in de Arbeidsmarktregio Drenthe. Samen met vijf andere gemeentes en het UWV verzorgt de Arbeidsmarktregio activiteiten en projecten gericht op verstevigen en vitaliseren van de arbeidsmarkt in de regio. De energietransitie, klimaatadaptatie en circulaire economie vraagt om ander vakmanschap en daarbij passende opleidingen. In de arbeidsmarkt moet daarop ingespeeld worden. Om die reden is aandacht voor verbondenheid en samenwerking met de Arbeidsmarktregio.

…en de toekomst

We gaan door met wat Emmen al doet op deze thema's. Aangevuld met een aantal belangrijke extra's: door meer samenwerking onderling vergroten we de samenhang tussen verschillende thema's en komen we tot beter integraal beleid. Door meer centrale sturing gebruiken we de inzet (mensen, tijd, geld) efficiënter. Door programmatisch te werken krijgen we meer zicht op kansen en kunnen we deze beter benutten. Met andere woorden: door meer te bundelen kunnen we meer bereiken.

De Rijksoverheid heeft middelen toegezegd voor 2023 tot en met 2025 om de opgave op het gebied van energietransitie en circulariteit te werken. Er is een minimaal jaarlijks bedrag van € 1.900.000 toegezegd voor de inzet van extra capaciteit. Dit bedrag hebben we voor de jaren 2023 en 2024 reeds ontvangen en er is extra capaciteit voor aangetrokken. De minister heeft per brief aangegeven dat gemeente ook voor de jaren 2026 t/m 2030 een soortgelijk bedrag gaan ontvangen. Daarmee hebben we het vertrouwen dat het Rijk structureel met middelen komt om op een programmatische wijze aan de doelen en inspanningen te werken en de aanvullende benodigde capaciteit beschikbaar te kunnen stellen.

Context van dit programma

Behalve de strategienota is er ander vastgesteld beleid dat als beleidskader gebruikt wordt. Een (niet volledige) opsomming van beleid dat op programma Duurzaamheid, Energie en Klimaat betrekking heeft:

- Omgevingsvisie gemeente Emmen (2020)
- Integraal Uitvoeringsplan Regiostad Emmen (2022)
- Fietsplan 'Oog voor de fietser' (2017)
- Regiodeal Zuid- en Oost-Drenthe I en II (2019-2023 en 2023-2027)
- Beleidsnotitie lobbystrategie gemeente Emmen
- SUMP (volgt naar verwachting in 2025)
- Energienota 2023-2026 gemeente Emmen
- Transitievisie Warmte gemeente Emmen (2022)
- Uitvoeringsplan klimaatadaptatie gemeente Emmen (2022)
- Structuurvisie windenergie gemeente Emmen (2016)
- Structuurvisie zonneakkers gemeente Emmen (2015)
- Woonvisie 2022-2030 'BuitengeWoon Thuis in Emmen' gemeente Emmen
- Meerjarenafspraken 2023- 2027 Emmen (woningcorporaties)
- RES Drenthe 2.0 (2023 Provincie Drenthe)
- pMIEK (Provincie Drenthe) (2021)
- Groene Economische Agenda 2021-2023 (Provincie Drenthe)
- Nota Klimaatadaptatie Drenthe (provincie Drenthe)
- RAS – Regionale Adaptatiestrategie (Samenwerking Noordelijke Vechtstromen)
- Klimaatakkoord (landelijk 2019)
- NPVI – Nationaal Programma Verduurzaming Industrie (landelijk)
- NUK – Nationaal Uitvoeringsprogramma Klimaatadaptatie (landelijk)
- Nederland circulair in 2050 (landelijk)
- NPLG – Nationaal Programma Landelijk Gebied (landelijk)
- NPLW – Nationaal Programma Lokale Warmtetransitie (landelijk)

4 Visie en ambitie van programma Duurzaamheid, Energie en Klimaat

De visie en ambities van de gemeente Emmen zijn vastgesteld in de Strategienota van Emmen ‘Ambities van Emmen voor de middellange termijn in een snel veranderende wereld’. De visie en ambities uit de Strategienota zijn in dit hoofdstuk opgenomen.

Coalitieakkoord “Vooruit en Betrokken”

In het huidige coalitieakkoord ‘Vooruit en Betrokken’ wordt verwezen naar de Strategienota. In het coalitieakkoord staat dat duurzaamheid een grote opgave is de komende jaren. Duurzaamheid raakt alle thema’s en is daarom als rode draad verwerkt in het coalitieakkoord en niet als afzonderlijk thema opgenomen. Ook hebben we in Emmen de Energienota opgesteld, loopt de vertaling van de Transitievisie Warmte, zijn we bezig met het Uitvoeringsprogramma Klimaatadaptatie en het Actieplan Circulaire Economie. Op alle fronten hebben we doelen benoemd en werken we aan realisatie daarvan. Dit staat verder uitgewerkt in hoofdstuk 6.

Visie Strategienota Emmen:

“De wereld is onderling verbonden. Mens en natuur staan niet los van elkaar, maar beïnvloeden elkaar voortdurend. De doelen voor onze natuurlijke omgeving (natuur, milieu en duurzaamheid) halen we alleen als we ons er als mensen gezamenlijk voor inzetten. Daarom dragen we er ook in Emmen aan bij dat de aarde een prettige en veilige leefomgeving blijft voor iedereen. Emmen streeft daarbij ook de Global Goals na.“

Ambitie voor de Energietransitie:

“In 2050 is Emmen een welvarende, CO2-neutrale gemeente. We stoten evenveel of minder CO2 uit (door bijvoorbeeld mobiliteit en industrie en veenoxidatie) dan dat we vastleggen door bijvoorbeeld meer groen.

Voor de energietransitie is een daarbij passend energiesysteem essentieel. De ontwikkeling van een energiesysteem dat aansluit bij de toekomstige behoefte van de thema’s; gebouwde omgeving, industrie en bedrijven, glastuinbouw, mobiliteit, energieinfrastructuur en energie-opwek vormt de rode draad binnen deze pijler. Met de uitvoeringsplannen wordt de vraag naar warmte per gebied uitgewerkt op basis van een duurzame bron dat als alternatief voor het aardgas dient. Verduurzaming van woningen is daarbij nodig om het energieverbruik verder te beperken.
Wij stimuleren daarbij bedrijven om te innoveren en ondersteunen hen bij het verminderen van de energielasten. Het gaat daarbij vooral om slimmer en duurzamer gebruik van energie in de chemie, maakindustrie en in de glastuinbouw.
Voor het verduurzamen van mobiliteit is het landelijk beleid leidend. De gemeente draagt bij door de juiste condities te scheppen voor een overstap.
Door middel van opwek van duurzame elektriciteit door zon en windenergie dragen we bij aan de Regionale Energiestrategie.

Ambitie voor klimaatadaptatie:

“Met een duurzame inrichting van onze ruimte anticiperen we op de klimaatveranderingen. Het behoud en de ontwikkeling van landschap en water is hierbij ons sturend principe. We investeren in extra aanleg, beheer en onderhoud van groen om de klimaatrobuustheid, leefbaarheid en aantrekkelijkheid van Emmen te vergroten. Dit draagt ook positief bij aan de gezondheid en veiligheid van onze inwoners. We nemen maatregelen om de biodiversiteit te vergroten, in zowel bebouwd als landelijk gebied. Alle ontwikkelingen in Emmen stemmen we af met het natuurlijk functioneren van de omgeving. Dat betekent dat het natuurlijke waterpeil en de bodem leidend zijn bij toekomstige ontwikkelingen. Zo bestrijden we wateroverlast, hittestress en droogte.”

Het Uitvoeringsplan Klimaatadaptatie biedt daarbij inzicht in de gevolgen van klimaatverandering (het vaker voorkomen van warme, natte of droge periodes en risico op wateroverlast) voor de gemeente Emmen. Onze leefomgeving moet op deze veranderende weersomstandigheden worden aangepast om een gezonde en veilige omgeving voor onze inwoners op de lange termijn te kunnen garanderen. Dit betekent dat we ingrepen moeten doen binnen de fysieke leefomgeving, om bijvoorbeeld water te bergen of goed af te voeren of om hittestress tegen te gaan.
Daarnaast zetten we ons in om meer inzicht te krijgen in wat we moeten doen om voorbereid te zijn op het klimaat van 2050.

figuur 1: positie en ambitie van Emmen, afkomstig uit strategienota Emmen.

Ambitie voor circulaire economie:

“Wij willen behoren tot de landelijke top van groene, slimme en innovatieve industriekernen.”
We werken toe naar een circulaire economie, zonder uitstoot van schadelijke stoffen en zonder het creëren van afval. We herontwikkelen verouderde bedrijventerreinen of creëren nieuwe bedrijventerreinen voor nieuwe, innovatieve en schone bedrijvigheid.“
Om dat te bereiken in een land waarin traditionele, lineaire economie geen lange houdbaarheid meer heeft, zetten we in op vroegtijdig overschakelen naar een circulaire economie. Zo versterken we onze vestigingspositie en stellen we de toekomst van Emmense bedrijven zeker.

In het Actieplan Circulaire Economie is deze programmalijn nader uitgewerkt. Deze richt zich op het stellen van de ambities en bepalen van de activiteiten, op basis van een analyse en met de betrokkenheid van stakeholders, opgebouwd aan de hand van vier sectoren. Deze sectoren komen overeen met de thema’s uit het Nationaal Programma Circulaire Economie:
1. Circular Plastics
2. Maakindustrie
3. Bouw & Infra
4. Consumptiegoederen

In onderstaand schema zijn de bij de sectoren behorende activiteiten nader aangegeven:

Groene chemie	Maakindustrie	Bouw & Infra	Cons. goederen
1. Vergroten (innovatieve) ondernemerschap in de groene chemie en circulaire maakindustrie		9. Regionaal netwerk voor circulair bouwen:	11. Uitvoering van het afvalbeleid obv het kaderplan VANG
2. Circulair inkopen. Ook als launching customer voor producten en materialen uit Emmen. Ervaring opdoen in de bouw & infraaan de hand van (tenminste) vier projecten			12. Het ontwikkelen van een Circulair Ambachtscentrum*
3. Bijdragen aan Greenwise Campus en Chemport Europe	6. Ondernemers-ondersteuning voor maakbedrijven ontsluiten	10. Circulariteit integreren in beleid, kennis borgen in organisatie.	13. Profess. Rensenlab en aanjagen ander circulaire initiatieven
4 Opstellen en uitvoeren van een lobbystrategie	7. Programma voor matchen van grondstofstromen		
5. Aanpak vergroten lokale zichtbaarheid van de groene chemie	8. Verkennen circulariteit op bedrijventerreinen.	Activiteiten van 2023 tot en met 2026	

** Aangekondigd in kaderplan VANG*

5

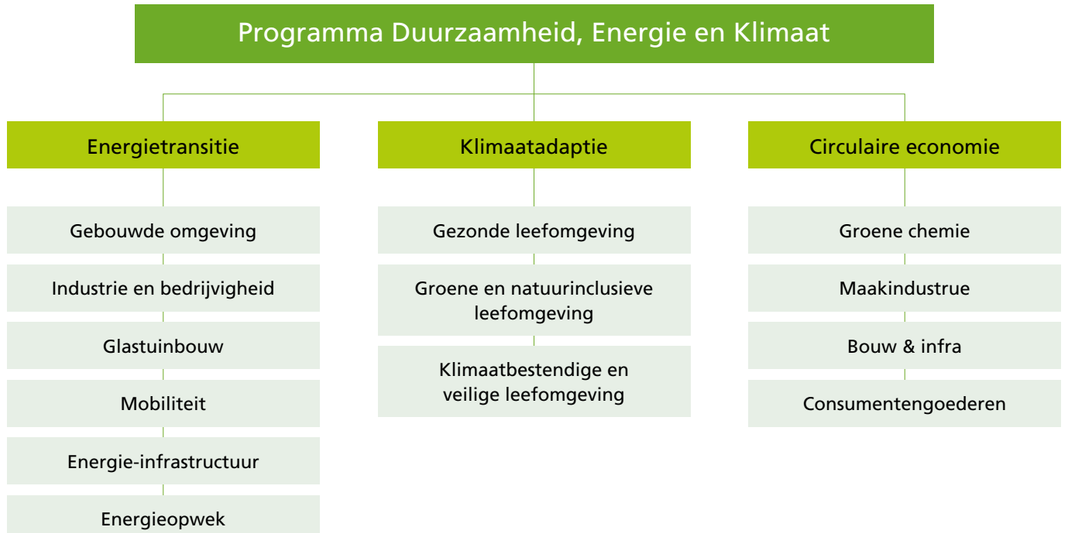
Scope

We gebruiken voor dit programma de overkoepelende visie en thematische ambities uit de Strategienota, die eind 2021 is vastgesteld in Emmen: ‘Ambities van Emmen voor de middellange termijn in een snel veranderende wereld’. De overkoepelende visie is:
“De wereld is onderling verbonden. Mens en natuur staan niet los van elkaar, maar beïnvloeden elkaar voortdurend. De doelen voor onze natuurlijke omgeving (natuur, milieu en duurzaamheid) halen we alleen als we ons er als mensen gezamenlijk voor inzetten. Daarom dragen we er ook in Emmen aan bij dat de aarde een prettige en veilige leefomgeving blijft voor iedereen. Emmen streeft daarbij ook de Global Goals na”.

Scope van Duurzaamheid, Energie en Klimaat
De scope van het programma Duurzaamheid, Energie en Klimaat werd eerder door het college vastgesteld op 20 september 2022 en gaat uit van drie pijlers; Energietransitie, Klimaatadaptatie en Circulaire Economie. Voor Circulaire Economie is aanvullend en conform afspraak in 2023 een actieplan uitgewerkt en vastgesteld. De pijlers zijn onderverdeeld in de thema’s zoals hieronder in het overzicht aangegeven.

Figuur 2: de scope van het programma is de energietransitie, klimaatadaptatie en circulaire economie

6

Doelen inspanningen netwerk (DIN)

Voor een programma zijn doelen onmisbaar, zij geven focus aan het programma. De doelen zijn de concreet gemaakte onderdelen van de visie, die met het programma worden gerealiseerd. We onderscheiden strategische en operationele doelen.

Het doelen-inspanningen-netwerk (DIN) brengt in beeld welke inspanningen er nodig zijn om de operationele doelen van het programma te bereiken. Inspanningen zijn bijv. projecten, creatieve processen, routines.

Het DIN bouwt verder op de doelenboom: deze wordt gemaakt voor het programmacontract, het DIN past bij het faseplan.
Doelenboom en DIN zijn instrumenten ter toetsing van de samenhang tussen doelen en inspanningen: helpen deze inspanningen bij het bereiken van de doelen? Is er meer nodig om de doelen te bereiken?

Strategische programmadoelen 2050 programma DEK

Energietransitie	
Gebouwde omgeving	de gebouwde omgeving in Emmen bestaat uit duurzame gebouwen voorzien van een duurzame energiebron
Industrie en bedrijvigheid	De energie-intensieve en maakindustrie in de gemeente Emmen is een bloeiend, innovatief, circulair en nagenoeg CO2 neutraal industriecluster
Glastuinbouw	De glastuinbouw in Emmen is innovatief, circulair en nagenoeg CO2-neutraal
Mobiliteit	We hebben een omgeving die is ingericht voor 100% CO2-neutrale mobiliteit
Energie-infrastructuur	We hebben een robuust en stabiel energiesysteem, waaronder het elektriciteitsnetwerk
opwek	Alle energie die we gebruiken wordt duurzaam opgewekt (in Emmen en ook buiten de gemeente)
Klimaat adaptatie	
Gezonde leefomgeving	Er zijn voldoende aanpassingen gedaan waardoor het klimaat geen risico vormt voor een gezonde leefomgeving in de gemeente Emmen
Groene en natuur inclusieve leefomgeving	De leefomgeving van Emmen is door groene en natuur inclusieve aanpassingen klimaat adaptief
Klimaatbestendige en veilige leefomgeving	De leefomgeving is klimaatbestendig waardoor het klimaat geen risico vormt voor de veiligheid van inwoners van de gemeente
Circulaire Economie	
Groene chemie	De economie in Emmen is volledig circulair
Maakindustrie	De economie in Emmen is volledig circulair
Bouw & Infra	De economie in Emmen is volledig circulair
Consumentengoederen	De economie in Emmen is volledig circulair

3:Strategische doelen van programma Duurzaamheid, Energie en Klimaat

Dit zijn de strategische hoofddoelen van het programma DEK. In het hoofdstuk hierna, beschrijven we de tussendoelen voor deze bestuursperiode tot 2026 en maken een doorkijk naar de bestuursperiode tot 2030. Het strategische einddoel voor 2050 en het tussendoel van 2030 komen rechtstreeks uit (inter-)nationaal beleid, hierdoor zijn deze duidelijker en herleidbaar en voorzien van een bron. Dit geldt niet voor de tussendoelen voor 2026. Deze doelen zijn afgeleid van de lange termijn doelen en zijn een tussenstap op weg naar de doelen van 2030 en 2050. De veranderstrategie heeft invloed op de voortgang bij het realiseren van deze doelen.

We hanteren voor dit programma vijf strategieën (zie hoofdstuk 5.2). De opbouw van de vijf strategieën gaat uit van een steeds groter ingrijpen in de fysieke leefomgeving, beginnend met bewustzijn creëren, via netwerken bouwen, stimuleren en ontzorgen, naar zelf beginnen en uiteindelijk verstandig opschalen.

Het programma heeft een dynamisch karakter en dat geldt ook voor de te leveren inspanningen. Het programma vraagt om flexibele sturing en afstemming en samenwerking binnen de gehele gemeentelijke organisatie. Wendbaarheid is een voorwaarde.
Als sturingsmodel voor het programma Duurzaamheid, Energie en Klimaat wordt gekozen voor het directiemodel. Dit betekent dat de programmamanager de beschikking heeft over het budget en de bevoegdheden. Risicomanagement en monitoring vinden plaats volgens de systematiek van Emmen Vernieuwt.

Dit programma zorgt voor een heldere communicatiestrategie. De externe communicatie wordt verzorgd door de projecten, maar binnen de kaders van de strategische communicatie van het programma als geheel en onder de vlag van het programma. Jaarlijks maken we een krachtenveldanalyse om zo meer inzicht en grip te hebben op de noodzakelijke samenwerking met partners. Ook fondsenwerving wordt vanuit het programma opgepakt.

De formatie van programmabureau Emmen Vernieuwt is ten behoeve van de programmatische aansturing van het programma Duurzaamheid, Energie en Klimaat met ingang van 2022 met 2,5 Fte uitgebreid.

Inspanningen (projecten, processen, activiteiten)

Om de hiervoor beschreven doelen te realiseren worden een groot aantal projecten, processen en activiteiten bepaald, welke we tesamen de inspanningen van het programma noemen. Met het bepalen en uitvoeren van de inspanningen willen we de beoogde programmadoelen behalen.

Tussendoelen voor 2026 en 2030

In dit hoofdstuk beschrijven we de doelen voor de huidige scope van het programma Duurzaamheid, Energie en Klimaat: de energietransitie, klimaatadaptatie en circulaire economie. Veel van de doelen liggen niet in de directe invloedssfeer van de gemeente en bij die doelen zijn we afhankelijk van anderen om de doelen te realiseren. De doelen waar we wel een directe invloed op hebben, hebben over het algemeen betrekking op het openbaar gebied en gemeentelijke gebouwen.

Het strategische programmadoel voor 2050 en tussendoelen voor 2026 en 2030 van de drie pijlers; Energietransitie, Klimaatadaptatie en Circulaire Economie zijn ten behoeve van overzichtelijkheid op de pagina's hieronder in schema's nader aangegeven.

6.1 Energietransitie

Voor dit thema is er al veel in gang gezet. Sinds 2017 heeft Emmen een traditie van Energienota's waarin de gemeente haar rol in de energietransitie uiteenzet en focus legt op inspanningen. Daarnaast is, als opdracht vanuit het Klimaatakkoord, in 2021 de Transitievisie Warmte vastgesteld: Een visiedocument voor de route naar een aardgasvrije gebouwde omgeving met daarin de wijken waarin de gemeente als eerste stappen met inwoners en stakeholders zet naar aardgasvrij.

De Strategienota Emmen uit 2021 is leidend voor de visie en ambitie van de gemeente Emmen in de energietransitie.

De energietransitie beperkt zich niet tot de gebouwde omgeving. Vandaar dat in het programma meerdere thema's onder energietransitie staan, met ieder eigen doelen en inspanningen. Naast glastuinbouw omgeving gaat het om de industrie en bedrijven, glastuinbouw, energie-infrastructuur, hernieuwbare energie-opwek en mobiliteit. Het verbindende element hierin is het energiesysteem: de verbinding tussen vraag en aanbod (opwek en gebruik), transport en opslag van verschillende energievormen.

De doelen voor 2050 van de verschillende onderwerpen zijn afgeleid van de doelen die Europees en landelijk zijn bepaald als stip op de horizon. In het programma is een vertaling gemaakt naar wat dit voor Emmen betekent. In het landelijk Klimaatakkoord is 2030 het eerste ijkmoment op weg naar 2050. Per klimaattafel zijn doelen voor 2030 verwoord. Deze tafels komen vrijwel overeen met de onderwerpen in de pijler Energietransitie in het programma.

Sinds de vaststelling van het eerste programmacontract 2022 zijn al diverse inspanningen opgepakt, waardoor de eerste vorderingen richting 2030 zijn geboekt.

Strategische programma-doelen Energietransitie 2030 en 2050

6.2 Klimaatadaptatie

Het thema klimaatadaptatie onderscheidt zich voor Emmen in drie aspecten: gezonde leefomgeving, groene en natuur inclusieve-leefomgeving, klimaatbestendige en veilige leefomgeving.

Voor de aanpak van deze onderdelen sluiten wij aan bij landelijk beleid uit het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie (DPRA). Dit is een gezamenlijk plan van gemeenten, waterschappen, provincies en het Rijk uit 2018 om Nederland klimaatbestendig en waterrobuust in te richten. Het DPRA versnelt en intensiveert de aanpak van wateroverlast, hittestress, droogte en de gevolgen van overstromingen. Dit landelijk beleid is in 2021 voor de gemeente Emmen uitgewerkt in een Uitvoeringsplan Klimaatadaptie. Hierin is de aanpak en uitvoeringsstrategie bepaald aan de hand van resultaten van de klimaatstresstesten die eens in de 5 jaar worden uitgevoerd.

Daarnaast is de gemeente onderdeel van de Samenwerking Noordelijke Vechtstromen (SNV, samenwerking tussen gemeenten, Waterschap Vechtstromen, de Provincie en het WMD). Vanuit deze samenwerking is in 2024 een Regionale Adapatiestrategie (RAS) opgesteld, waarbij wordt gestreefd om waar dit meerwaarde heeft, gezamenlijk acties te ondernemen op het gebied van klimaatadaptatie.

Daarnaast raakt klimaatadaptatie ook diverse andere beleidsterreinen, zoals gezondheid, natuur, veiligheid en een prettige woon- en leefomgeving. Daarom is klimaatadaptatie een onderwerp dat bijna altijd integraal wordt aangepakt samen met andere activiteiten en doelen. In de Strategienota Emmen staat de Emmense langetermijnvisie en ambitie uitgewerkt voor diverse doelen, die direct of indirect met klimaatadaptatie te maken hebben. Op basis hiervan, en gevoed door de verschillende plannen en strategieën zoals hierboven genoemd, zijn voor de drie aspecten de volgende doelen vastgesteld:

6.3. Circulaire economie

In de Rijksvisie op de circulaire economie Nederland Circulair staat het volgende doel gesteld:
In 2030 is Nederland 50% circulair en in 2050 is Nederland 100% circulair.
In uitvoeringsprogramma's, ook opgesteld door het Rijk, staan de activiteiten en beoogde resultaten die als concrete stappen dienen richting de uiteindelijke ambitie. Met ondertekening van het Grondstoffenakkoord in 2017 committeerde een breed maatschappelijk veld zich aan deze uitvoeringsprogramma's, waaronder – via de VNG – de Nederlandse gemeenten.
Ook in de gemeente Emmen zijn we op zoek naar hoe we de transitie naar een circulaire economie in de volle breedte kunnen stimuleren. Centraal in een goed functionerende circulaire economie staan verschillende thema's en sectoren (zoals maakindustrie, kunststoffen, bouw, biomassa en consumentengedrag), die verbonden zijn via verschillende invalshoeken (zoals een business ecosysteem, afval- en grondstoffenketens, onderwijs en financiering). In figuur 6 hieronder staan de samenhang weergegeven.
In de in december 2024 door de raad vastgestelde Kadernota Economie wordt de transitie naar een circulaire economie gezien als één van de belangrijkste ontwikkelingen in onze economie.
Daarnaast hebben we als één van onze zes ambities opgenomen om de koploperspositie die we hebben op het gebied van circular plastics te verstevigen en uit te bouwen. Dat doen we in nauwe samenwerking met de regio (Chemport) en daarin is de ontwikkeling van Greenwise randvoorwaardelijk.

Het coalitieakkoord over een groene economie:

"We zetten met onze regionale partners in op het realiseren van een circulaire economie. Een economie zonder verspilling van grondstoffen en met maximaal hergebruik (recycling) van grondstoffen. Een economie gericht op het terugbrengen van stikstof en CO2 uitstoot door vergroening van producten en productieprocessen. We nodigen ondernemers uit om samen met ons te werken aan impact, innovatie en kennisontwikkeling op het gebied van circulariteit. We blijven inzetten op verduurzaming van het bedrijfsleven.
Een opgave waarbij bedrijven, investeerders, kennisinstellingen en de gemeente elkaar hard nodig hebben om deze te realiseren.
De ontwikkelingen rondom waterstof en duurzame energie bieden Emmen een goed uitgangspunt. Nu er in Europa flink wordt geïnvesteerd in waterstof is het van belang de ingezette ontwikkelingen in Emmen verder te verstevigen. Samen met onze partners in het consortium blijven we ons inzetten om de unieke GZI- locatie te herinrichten als een Energy Hub voor zonne- energie, groen gas en waterstof, onder de naam GZI Next. Deze Energy Hub zal het industriecluster op het GETEC-terrein van groene waterstof kunnen voorzien."

Vanwege een grote industriële sector heeft deze transitie veel impact op Emmen én liggen er veel kansen. De afgelopen jaren hebben allerlei bedrijven deze transitie aangegrepen als economische kans. Deze bedrijven zijn koplopers in de transitie -zowel in Emmen als nationaal. Denk aan Vepa, of aan de bedrijven die verenigd zijn in Suspacc. We hebben ons afvalbeleid aangepast, en ingezet op hergebruik en verminderen van afval. Er is een innovatieprogramma Chemiecluster Emmen 2022, waarin van innovatie naar valorisatie en integratie een belangrijk doel is. De gemeente is bezig met pilotprojecten circulair inkopen en circulair bouwen (bijvoorbeeld in Wildlands en met woningbouwcoöperaties).

Daarnaast hebben we als gemeente samengewerkt in trajecten, veelal geïnitieerd door bedrijven en bewoners:

- Groene Chemie-bedrijven in Emmen. Emmen is door Europa aangewezen als demoregio voor biobased groene chemie. De ondernemers hebben zich verenigd in Suspacc (Sustainable product en chemicals cluster). Emmen huisvest absolute topspelers op het gebied van circulaire economie, zoals Cumapol, Morssinkhof, Senbis- en Vepa. Maar denk ook aan het hoveniersbedrijf Snoek Puur Groen en nieuwe bedrijf Re-buildit, die circulaire bouwelementen gaat produceren.

- Onderwijs: Lectoraten Duurzame kunststoffen, Circular plastics en de Minor Green Logistics, aangeboden door NHL Stenden.
- De rol, positie en het programma van de Greenwise Campus zodat het onderwijs en het bedrijfsleven nauwer in onderlinge samenhang wordt betrokken bij de transitie.
- Initiatieven als de Emmense Uitdaging, Repaircafés, circulair ambachtscentrum Toolbox.
- Projecten van Area Reiniging gericht op meerwaarde creëren uit grondstoffen.

En steeds vaker wordt circulariteit integraal meegenomen in wat wij doen. Binnen onze organisatie, bij andere partijen en zeker ook bij de Emmense ondernemers.

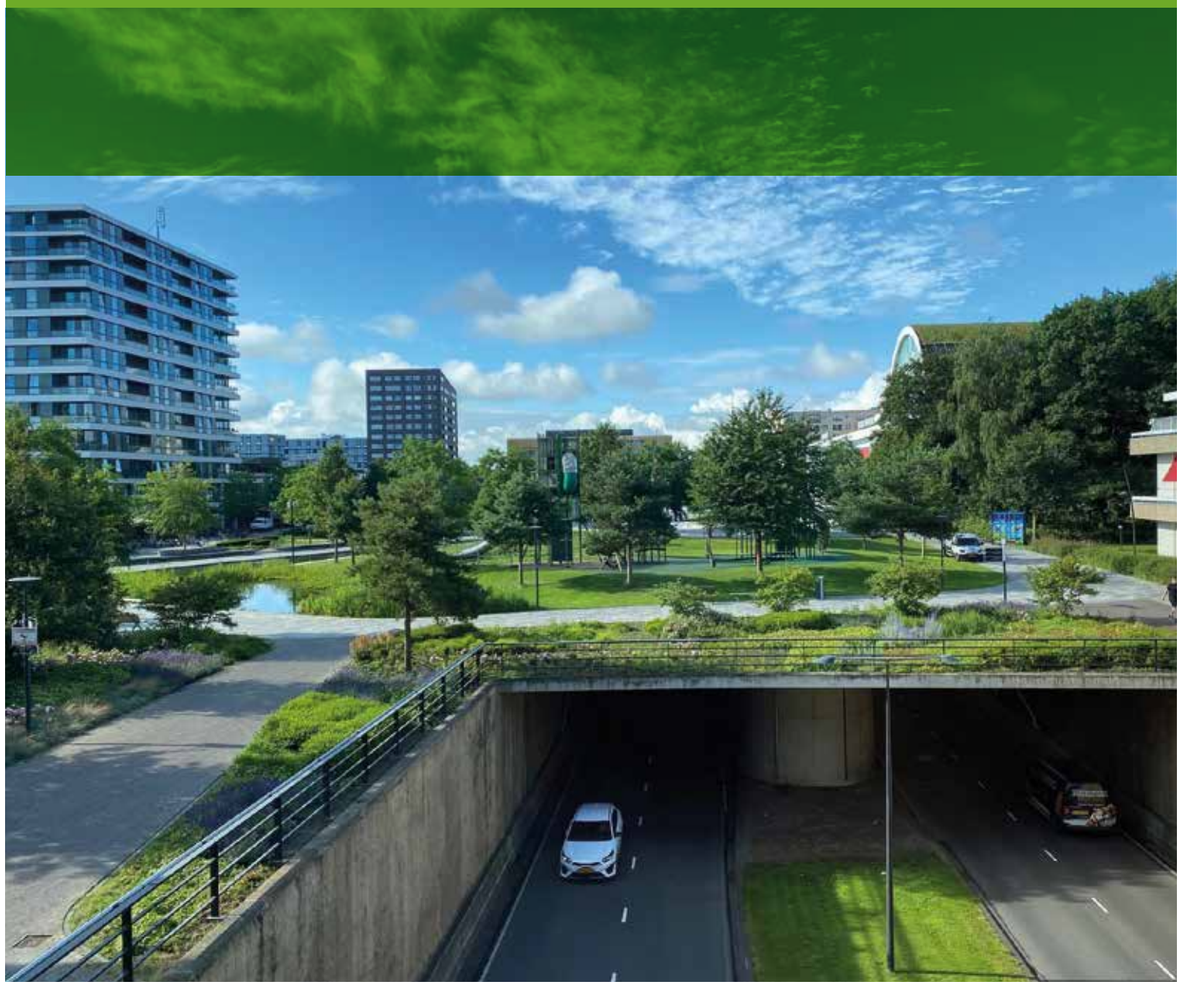
We bouwen aan strategisch beleid over circulaire economie, samen met het bedrijfsleven en andere partners in het ecosysteem. Het beleid bouwt voort op de bestaande initiatieven voor de transitie naar een circulaire economie in Emmen. Doel is om in nauwe samenwerking de transitie te versnellen, om zo optimaal de kansen van de transitie te kunnen benutten.

Nederland volledig circulair in 2050 en 50% circulair in 2030 (Nederland circulair 2050)		De Emmense maakindustrie, en in het bijzonder de chemische sector, lopen voorop in de transitie naar een circulaire economie (bron: strategienota)		
1. Kunststoffen	**2. Maakindustrie**	**3. Bouw**	**4. Biomassa**	**5. Consumptieg.**
A. Bouwen aan een regionaal ecosysteem (inter-)nationaal verbinden				
B. Kennis en innovatie, campusontwikkeling, onderwijs en arbeidsmarkt				
C. Afval- en grondstoffenketens, gedrag en communicatie				
D. Inkoop- en aanbestedingsbeleid, circulaire organisatie				
E. Acquisitiebeleid, bedrijventerreinen/vestigingsbeleid, start-up/scale-up-beleid				
F. Financiering en stimulering				
2023: Samen met onze partners een lokale ambitie en actieprogramma circulaire economie				

Strategische programma-doelen 2030 en 2050 Klimaatadaptatie & circulaire economie

Tussendoelen 2026
Op weg naar 2030 en 2050

7 Veranderstrategie en bijpassende inspanningen

Om de gewenste beweging te krijgen, hanteren we voor dit programma vijf strategieën. De opbouw van de vijf strategieën gaat uit van een steeds groter ingrijpen in de fysieke leefomgeving, maar de strategieën hoeven niet noodzakelijkerwijs in deze volgorde uitgevoerd te worden.

7.1 Strategie 1: bewustzijn creëren

Deze strategie is erop gericht dat inwoners, bedrijven, instellingen en onze organisatie zich bewust zijn dat klimaatverandering om actie vraagt en dat zij daar zelf aan bij kunnen dragen. Actie om risico's van klimaatverandering te beperken en acties richting een andere energievoorziening en een circulaire economie. Ze weten wat ze zelf kunnen doen om risico's te beperken en kansen te benutten.

7.1 Strategie 2: netwerken bouwen

Veel van de doelen liggen niet of maar gedeeltelijk binnen de directe invloedssfeer van de gemeente. Om onze invloedsfeer te vergroten of te gebruiken, bouwen we (mee aan) netwerken met inwoners, bedrijven, (kennis-) instellingen. Binnen deze netwerken wordt kennis uitgewisseld, ervaring en enthousiasme gedeeld. Dit is vaak een eerste voorwaarde voor werken aan gezamenlijke doelen.

7.3 Strategie 3: stimuleren en ontzorgen

We stimuleren bedrijven en inwoners tot het zelf opzetten van projecten en activiteiten. Dat doen we met subsidieregelingen, met het geven van goede informatie en door met bedrijven en inwoners in gesprek te gaan. Waar er initiatieven zijn die in lijn liggen met onze doelen, helpen we door te ontzorgen.

7.4 Strategie 4: zelf beginnen

Gemeente Emmen start zelf met verduurzamen, circulair maken, aanpassen van haar inkoop- en aanbestedingsbeleid en gemeentelijk vastgoed. Beleid, vertaling en uitvoering komen integraler tot stand, omdat we een gezamenlijke ambitie (voor onze eigen gronden) hebben. We geven het goede voorbeeld, doen ervaring op en stimuleren daarmee andere partijen om in beweging te komen.

7.5 Strategie 5: verstandig opschalen

We starten met (pilot)projecten, al dan niet samen met onze partners. Van deze (pilot)projecten gaan we leren wat wel en niet werkt, en daarover gaan we in gesprek met onze partners. De komende jaren bouwen we netwerken op en uit. We versnellen waar dat gezien de mogelijkheden en de context mogelijk is. Daarbij is betaalbaarheid, haalbaarheid en realisme belangrijk. Er kan geen sprake zijn van dwang. We zetten nu niet volle vaart in op een onzekere route, maar zoeken eerst verstandig en vol energie een pad naar een duurzaam Emmen voor iedereen.

8

Monitoring, beheersing, verantwoording

Met de uitvoering van dit programmaplan willen we impact maken om een duurzaam, klimaatbestendig en circulair Emmen te bereiken. Om het programma te kunnen sturen om het programmadoel te bereiken, is monitoring nodig. Met monitoring meten we de voortgang van de benoemde doelen en van de projecten, processen en inspanningen. De resultaten van de monitoring komen terug in de rapportages.

8.1 Monitoring op voortgang inspanningen

Om de effectiviteit van onze inspanningen op het gebied van duurzaamheid nauwkeurig te kunnen monitoren en beoordelen, worden de resultaten gemeten aan de hand van nader te bepalen indicatoren. Hierbij wordt in eerste instantie aansluiting gezocht bij reeds bestaande, erkende indicatoren op landelijk en op provinciaal niveau. Door gebruik te maken van deze bestaande indicatoren, kunnen wij op een efficiënte wijze een vergelijkbare basis voor het effect en de resultaten creëren die in lijn is met landelijke ontwikkelingen en richtlijnen.
Daarnaast gaan we, waar nodig, aanvullende lokale indicatoren ontwikkelen om rekening te houden met de specifieke omstandigheden en prioriteiten van de gemeente.
Deze aanpak zorgt ervoor dat we transparant en meetbaar kunnen vaststellen in hoeverre de gestelde doelen worden bereikt en waar bijsturing nodig is om de beoogde impact te realiseren.

8.2 Beheersing

De programmabeheersing is de verantwoordelijkheid van de programmamanager. Hij/zij wordt daarbij ondersteund door de programmacontroller. Monitoring, verantwoording en risicomanagement zijn daarbij belangrijke taken.

8.3 Rapportage

De resultaten van de monitoring komen terug in de verantwoording over het programma.

- Voortgangsrapportage Programma halfjaarlijks aan de stuurgroep (niet openbaar)
- Jaarrapportage Programma aan college en raad
- De bestuursrapportages (2 x per jaar) en de jaarrekening uit de reguliere planning en controlcyclus
- Informatie over de actuele ontwikkelingen van het Programma via een nieuwsbrief. Circa één keer per kwartaal wordt een nieuwsbrief Programma DEK opgesteld met daarin de belangrijkste ontwikkelingen. Deze wordt ter informatie aan o.a. het college, de gemeenteraad, het CMT en de ambtelijk betrokken collega's aangeboden. Bij de verdere ontwikkeling van de communicatiestrategie voor het programma DEK wordt een bredere toepassing van deze informerende brief nader uitgewerkt.

In de rapportages wordt gerapporteerd over de belangrijkste ontwikkelingen op programmaniveau en op hoofdlijnen over de voortgang van projecten, processen en activiteiten (en essentiële afwijkingen op budget, planning en risico's) en gerealiseerde zaken.

9

Planning & fasering

Faseplan

In bijlage 1 is het faseplan opgenomen. In het faseplan staan de inspanningen per strategisch doel beschreven. Gaandeweg de uitvoering van het programma zullen er regelmatig inspanningen aan dit document worden toegevoegd. Daarbij is ook aangegeven of we uitvoeren of faciliteren

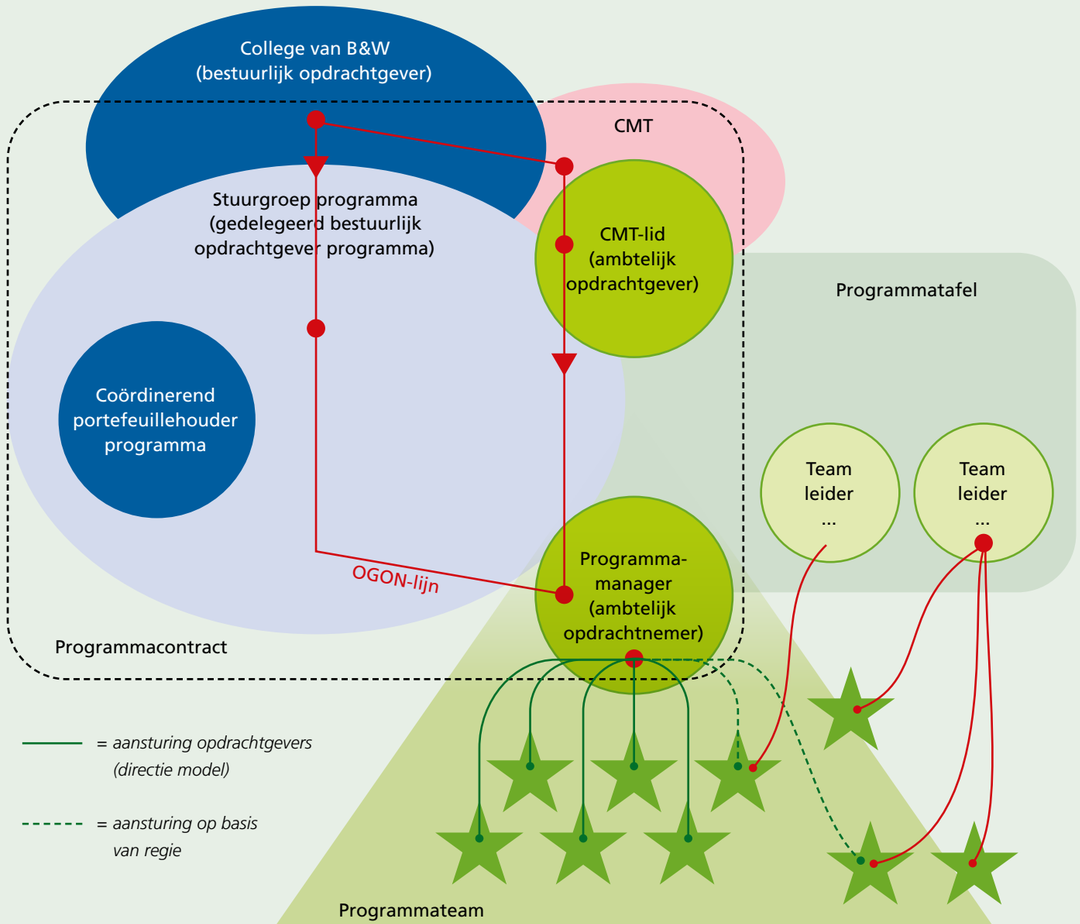
Duur / looptijd van het programma

Voor een programma heeft het programma DEK een lange looptijd, vanwege de gestelde hoofddoelen in 2050. Om voldoende overzicht en sturing te behouden op de hoofddoelen zijn tussendoelen geformuleerd gericht op de periode tot 2026 en 2030. Zonder de hoofddoelen uit het oog te verliezen worden vervolgens inspanningen bepaald op de gestelde tussendoelen. Door deze aanpak kan met focus op de komende termijnen gestuurd en gemonitord worden op de voortgang. Daarbij is het essentieel dat voor thema's als het toekomstige energiesysteem wel de blik op de lange termijn blijft gericht, vanwege de benodigde ontwikkel en realisatietijd. Dat de blik naast de meer korte termijn gerichte inspanningen ook op de lange termijn moet blijven gevestigd geldt voor alle drie de pijlers. Het vraagstuk toekomstig benodigde ruimte is daar een voorbeeld van, aangezien voor zowel de energietransitie, de klimaatadaptatie en de circulaire economie extra ruimte nodig is in de toekomst.

Voor het behalen van de gestelde (hoofd)doelen worden inspanningen bepaald, welke in opdracht van de programmamanager in de organisatie worden uitgezet. Afspraken met betrekking tot project of proces inhoudelijke kaders, tijd en financien worden daarbij in projectcontracten nader vastgelegd. Deze project- of procescontracten worden in de stuurgroep DEK vastgesteld.

10

Programma-structuur, rollen, taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden

Programma Greenwise Campus Emmen Programma per 1 september 2024		
Bestuurlijk opdrachtgever programma	College van B&W	
Coördinerend wethouder programma	P. Schrik	
Stuurgroep programma	P. Schrik (voorzitter) G. Rink J. Bos A.J. Jakobs	
Ambtelijk opdrachtgever programma	CMT-lid	D. van Alebeek
Ambtelijk opdrachtnemer programma	Programmamanager	E. Snijder

Bij het programma Duurzaamheid, Energie en Klimaat is, gezien de complexiteit van de materie, gekozen voor een opdrachtgevend systeem. Dat wil zeggen dat meer mensen een rol hebben in de aansturing en besluitvorming. Juist daarom is het van belang dat alle belangen en beslissingsbevoegdheden goed georganiseerd en transparant zijn.

Het college van B&W is bestuurlijk opdrachtgever

De bestuurlijk opdrachtgever is belast met de besluitvorming over programma's (kaders, doelen, middelen, etc.) en de vaststelling van programmacontracten en faseplannen. Programmacontracten worden zowel door het CMT als het college van B&W vastgesteld en vormen de kaders en randvoorwaarden voor de uitvoering van het betreffende programma. Ook rapportages en verantwoordingen over het programma worden vastgesteld door het college van B&W. Belangrijke besluitvorming met betrekking tot het programma (bijv. kredieten, afwijkingen van kaders, etc.) vindt, in overeenstemming met de reguliere besluitvormende bevoegdheden van college en raad, plaats door het college van B&W en waar nodig de gemeenteraad.

Stuurgroep als gedelegeerd bestuurlijk opdrachtgever

De stuurgroep is compact en bestaat uit de bij het programma betrokken portefeuillehouders, de ambtelijke opdrachtgever (CMT-lid) en de opdrachtnemer van het programma (programmamanager).

Er is een coördinerend wethouder, tevens voorzitter van de stuurgroep, benoemd.
De stuurgroep stuurt binnen de vastgestelde kaders (programmacontract, etc.) en is voorbereidend met betrekking tot besluitvorming over nieuwe, aanpassing van, of afwijking van vastgestelde kaders.
De reguliere besluitvormende bevoegdheden van college en raad zijn leidend voor de bevoegdheden en verantwoordelijkheden van de stuurgroep. De stuurgroep heeft tevens een opiniërende rol ten aanzien van belangrijke ontwikkelingen en thema's binnen het programma.

Verantwoordelijkheid voor uitvoering en realisatie van het programma

Het verantwoordelijk CMT-lid is ambtelijk opdrachtgever van het programma, integraal eindverantwoordelijk en het directe aanspreekpunt voor bestuur.

De programmamanager is ambtelijk opdrachtnemer van het programma en integraal verantwoordelijk voor de aansturing van het programma en fungeert als integraal opdrachtgever voor de projecten, processen en activiteiten (inspanningen) die binnen de scope van het programma worden uitgevoerd, gericht op het realiseren van de programmadoelen.
De programmamanager vormt een programmateam voor het betreffende programma.
De programmamanager zorgt voor integrale interne en externe afstemming.

Binnen de reguliere teams in de lijnorganisatie vinden er ook werkzaamheden en inspanning plaats, die buiten de formele scope van het programma vallen, maar wel van invloed zijn op de realisatie van de programmadoelen van het programma. Ook op deze werkzaamheden / inspanningen voert de programmamanager de regie en heeft hij een doorslaggevende stem als het gaat om het realiseren van de programmadoelen; zodat de programmamanager zijn integrale verantwoordelijkheid kan waarmaken.

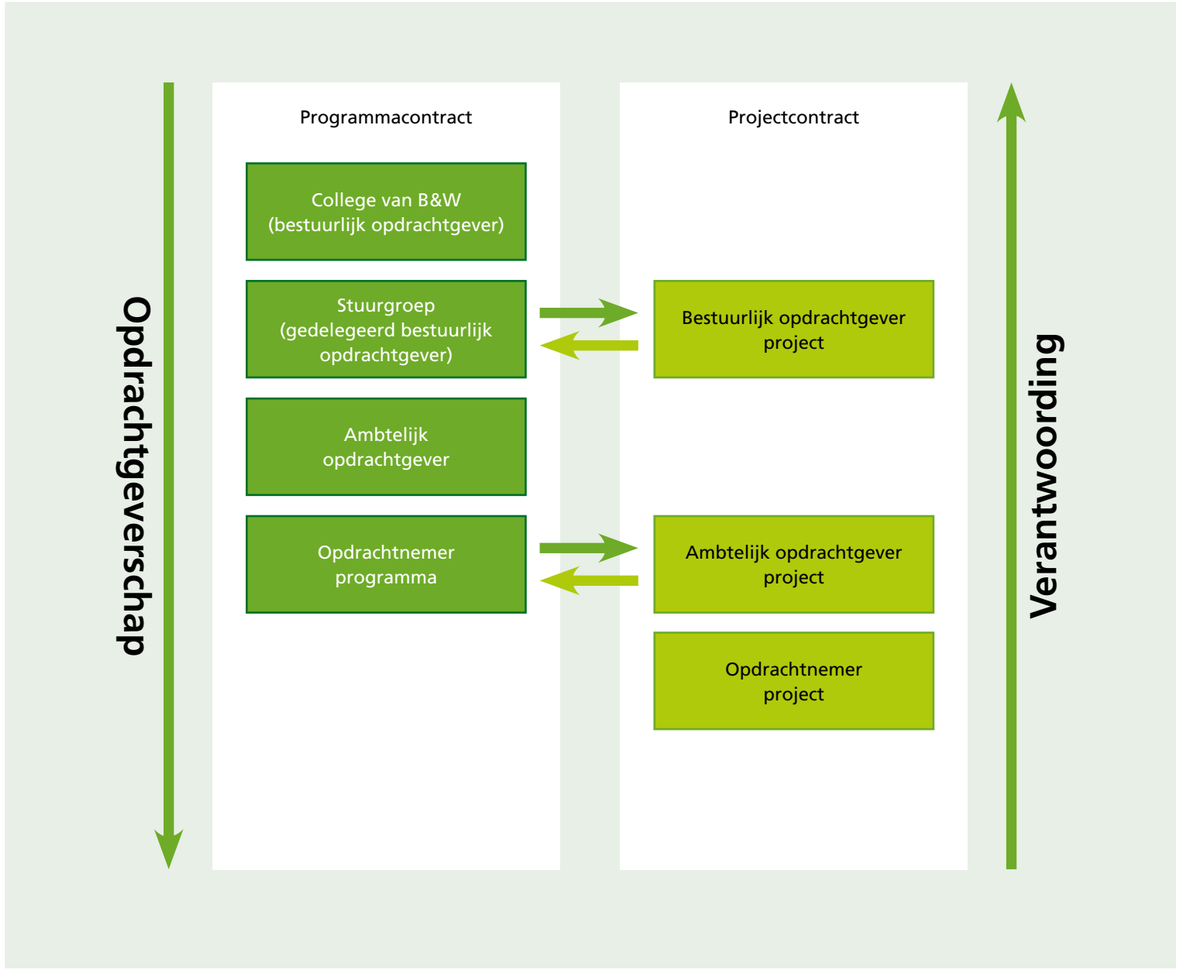
Opdrachtgeverschap en verantwoording

In onderstaand overzicht is weergegeven:
- De lijn van bestuurlijk opdrachtgever ➔ ambtelijk opdrachtgever ➔ ambtelijk opdrachtnemer van het programma en inspanningen binnen het programma.
- De in dit kader te sluiten contracten
- De bij de opdrachtgever-/opdrachtnemersrol behorende verantwoordingslijn
- De hierbij betrokken gremia en functionarissen

Programmatafel

Om de afstemming en samenwerking tussen lijn en programma goed te laten verlopen wordt met ingang van 2024 per programma gewerkt met een programmatafel. Hierin hebben de ambtelijk opdrachtgever van het programma (CMT-lid), de ambtelijk opdrachtnemer van het programma (programmamanager) en de meest betrokken teamleiders bij het programma zitting.

De programmatafel heeft zowel betrekking op het samenwerken aan de realisatie van programmadoelen, als op de afstemming over het programma en bijvoorbeeld de inzet van capaciteit vanuit de lijn voor het programma. De programmatafel staat samen voor

de realisatie van het programma en het uitdragen van het programma binnen de betrokken teams en in de organisatie.

Escalatiemodel

De programmamanager is primair en integraal verantwoordelijk voor de aansturing van het programma en alle inspanningen binnen de scope van het programma; zowel inspanningen die op basis van het directiemodel worden weggezet en aangestuurd, als inspanningen die op basis van het regiemodel worden aangestuurd, als ook andere werkzaamheden en inspanningen 'buiten' het programma, die van invloed zijn op de programmadoelen van het programma.

Indien onverhoopt escalatie nodig is, wordt opgeschaald richting de ambtelijk opdrachtgever.
Deze kan indien nodig en gewenst nog escaleren richting het CMT, dan wel de bestuurlijk opdrachtgever.

11

Omgevings-management

Omgevingsmanagement: het proactief zicht houden op en onderhouden van de relaties met alle betrokkenen rond het programma. De relatie met stakeholders, opdrachtgevers, maatschappelijke organisaties en belangengroepen wordt actief onderhouden door programmaleider en projectmanager(s). Dit vraagt tijdens de hele looptijd van het programma veel aandacht.

Het doel van een programma willen we bereiken als collectief; zonder een krachtige samenwerking bereiken we het doel immers niet. Daartoe sluiten we (tijdelijke) samenwerkingsverbanden en daarmee ontstaat ook de situatie dat allerlei partijen – ieder met eigen belangen en visie – zich met het programma 'bemoeien'.

Omgevingsmanagement betekent niet alleen dat je de mensen en organisaties beziet die invloed willen uitoefenen, positief of negatief (stakeholdermanagement). Je kijkt ook naar ontwikkelingen die mogelijk een knelpunt kunnen vormen (issuemanagement). Je wilt met omgevingsmanagement enerzijds problemen voorkomen en anderzijds kansen optimaal benutten. Met alle verzamelde informatie kunnen we vervolgens bepalen wat we hiermee gaan doen. Hoe gaat dat in zijn werk?

Zoals gezegd is dit een doorlopend proces. De omgeving en ontwikkelingen blijven immers zelden onveranderd tijdens de uitvoering. Veranderingen in wet- en regelgeving, bezuinigingen, politieke koerswijzigingen etc.

11.1 Stakeholderanalyse

Ook voor programma Duurzaamheid, Energie en Klimaat hebben we te maken met diverse interne en externe stakeholders, zoals inwoners van de gemeente, ondernemers, aanwonenden, bezoekers, (mede)investeerders en financiers, particuliere ontwikkelaars, aannemers en overige stakeholders. De betrokkenheid van de diverse stakeholders is belangrijk voor het draagvlak van het programma

en de daarbij behorende projecten. De stakeholders zullen vanaf het begin intensief betrokken worden bij de programma's en projecten. Onder andere door middel van de gemeentelijke website, webcams, filmpjes, nieuwsbrieven, nieuwspagina in lokale bladen, diverse bijeenkomsten en overleggen, rondleidingen en presentaties en persberichten worden de diverse doelgroepen geïnformeerd.

Interne omgeving van het programma
De programmaorganisatie Duurzaamheid, Energie en Klimaat werkt nauw samen met onder meer de volgende teams binnen de gemeente Emmen:
- Projectmanagement (PMT)
- Projecten Openbare Ruimte (POR)
- Ruimtelijke Ontwikkeling (ROW)
- Economie (ECO)
- Beleid Leefomgeving (BLE)
- Beheer Openbare Ruimte en Gebiedscoördinatie (BOR)

Daarnaast wordt samengewerkt met diverse ondersteunende teams binnen de gemeentelijke organisatie.

Het programma Duurzaamheid, Energie en Klimaat heeft ook een belangrijke relatie met o.a.:
- Energienota
- Actieplan Circulaire Economie
- Kaderplan VANG
- Transitievisie Warmte
- SUMP
- RMP
- Nationaal Uitvoeringsprogramma Klimaatadaptatie
- Strategienota Emmen

In het kader van nadere uitwerking van de communicatiestrategie wordt voor het programma DEK een stakeholderanalyse op maat gemaakt voor zowel de interne als externe stakeholders.

Externe omgeving van het programma
Programma Duurzaamheid, Energie en Klimaat kent ook vele externe stakeholders. Externe stakeholders zijn onder meer inwoners, ondernemers, omwonenden, bezoekers, toekomstige en huidige gebruikers, partijen die plannen ontwikkelen en bouwen, en medefinanciers van projecten.
We streven na dat alle belanghebbende partijen, naar de aard van de fase waarin het programma zich bevindt, optimaal worden betrokken. Tijdens de planvorming en bij probleemoplossingen worden partijen op interactieve wijze betrokken. Tevens gaat het om uitstekende en promotionele informatievoorziening tijdens uitvoeringswerkzaamheden. Dit leidt ertoe dat de stakeholders tijdens de verschillende fases van de projecten en het programma op optimale wijze worden betrokken.

12

Middelen

12.1 Financiën

Als sturingsmodel voor het programma Duurzaamheid, Energie en Klimaat is gekozen voor het directiemodel. Dit betekent dat de programmamanager de beschikking heeft over het budget en de bevoegdheden. De programmamanager is masterbudgethouder voor alle budgetten binnen het programma Duurzaamheid, Energie en Klimaat. De budgetverantwoordelijkheid en bevoegdheden worden (deels) doorgedelegeerd aan projectmanagers, procesmanagers, etc., binnen de mogelijkheden van het mandaat verzamelbesluit. Dit wordt in samenspraak uitgewerkt en vastgelegd in programmaopdrachten, projectopdrachten, procesopdrachten, etc.

De begroting van het programma Duurzaamheid, Energie en Klimaat is opgebouwd uit de bestaande budgetten voor de thema's energietransitie, klimaatadaptatie en circulaire economie. Middelen die (in de toekomst) ten behoeve van energietransitie, klimaatadaptatie en circulaire economie beschikbaar komen worden gelabeld en zijn beschikbaar voor de opgave.

Met betrekking tot de financiën voor het programma Duurzaamheid, Energie en Klimaat worden onder andere de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- Alle beschikbare middelen en personele capaciteit, die wordt ingezet voor de uitvoering van programma's, projecten, processen en activiteiten in relatie tot het programma Duurzaamheid, Energie en Klimaat, blijven hiervoor beschikbaar en zijn sinds september 2022 onderdeel van het programma Duurzaamheid, Energie en Klimaat.
- Alle verkregen en te verkrijgen vrij-besteedbare (Rijks-)middelen voor uitvoering klimaatakkoord worden ingezet voor de uitvoering van het programma Duurzaamheid, Energie en Klimaat en blijven hiervoor ook beschikbaar (reservering via een bestemmingsreserve Duurzaamheid, Energie en Klimaat).
- Alle verkregen en te verkrijgen niet vrij-besteedbare Rijksmiddelen voor uitvoering klimaatakkoord (bijvoorbeeld in de vorm van een Specifieke Uitkering – SPUK) worden ingezet voor de uitvoering van het programma Duurzaamheid, Energie en Klimaat en blijven hiervoor ook beschikbaar (reservering op het einde van het boekjaar via balanspost overlopende passiva - "Van Europese en Nederlandse overheidslichamen nog te besteden voorschotten op specifieke uitkeringen").
- Er wordt structureel € 500.000 per jaar beschikbaar gesteld voor de programmatische aansturing van het programma Duurzaamheid, Energie en Klimaat vanuit programmabureau Emmen Vernieuwt. Deze kosten worden gedekt uit de rijksmiddelen voor de uitvoering van het klimaatakkoord.
- Er zal vanuit het programma actief worden ingezet op het, daar waar mogelijk, verkrijgen van (extra) bijdragen en middelen van derden voor de uitvoering van het programma Duurzaamheid, Energie en Klimaat.
- Er is een bestemmingsreserve Duurzaamheid, Energie en Klimaat ingesteld voor de egalisatie en reservering van jaarlijkse tekorten en overschotten op vrij- besteedbare (rijks)middelen m.b.t. duurzaamheid, energie en klimaat

12.2 Capaciteit

De formatie van programmabureau Emmen Vernieuwt is ten behoeve van de programmatische aansturing van het programma Duurzaamheid, Energie en Klimaat met ingang van 2022 met 2,5 Fte uitgebreid. Het programma wordt aangestuurd door een programmamanager (1 fte), de link tussen programma en lijn wordt verzorgd door een vaste (beleids)medewerker duurzaamheid, energie en klimaat (0,5 fte) en er is voor voldoende capaciteit een ondersteuner (0,8 fte) en financiële ondersteuning (0,5 fte) toegevoegd aan de organisatie.

Daarnaast is capaciteit nodig voor de talloze projecten, processen en inspanningen. Voldoende capaciteit is randvoorwaardelijk voor het realiseren van de doelen uit het programma. In 2023 zijn diverse functies ingevuld om te komen tot een volwaardige bezetting. Zoals eerder gesteld vraagt deze transitie om een organisatie die daarin meebeweegt. Indien nodig wordt de benodigde capaciteit voor de inspanningen daar op aangepast middels besluitvorming in het CMT.

12.3 Fondsenwerving

Emmen is goed in het binnenhalen van externe fondsen, bijvoorbeeld COBEN en SEREH. Voor deze opgave worden omvangrijke fondsen beschikbaar gesteld (onder andere de Green Deal) en deze fondsen hebben we nodig om de doelen te realiseren. We gebruiken de ervaring uit het verleden en komen tot een procesaanpak fondsenwerving voor dit programma. Hierbij zoeken we aansluiting bij andere opgaven binnen (en buiten) de gemeente en streven we naar eenduidigheid en ontschotten. Lobby is een belangrijk instrument.

Waar mogelijk sluiten we aan bij bestaande initiatieven om dubbelingen te voorkomen. Hierbij verbinden we kennis en kunde, en zorgen we dat we voor een brede range aan fondsen in aanmerking komen. Er zijn een tweetal grote fondsen beschikbaar, die mede ingezet kunnen worden voor de realisatie van het programma Duurzaamheid, Energie en Klimaat. Dit zijn het Volkshuisvestingsfonds en het Just Transition Fund (zie de kaders hieronder).

Volkshuisvestingsfonds
Het Volkshuisvestingsfonds is om de woningvoorraad in de meest kwetsbare gebieden te verduurzamen en de leefbaarheid te vergroten. Gemeenten en regio's kunnen geld uit dit fonds aanvragen. De gemeenten Borger-Odoorn, Coevorden en Emmen (BOCE) hebben samen met de gemeente Aa en Hunze een subsidieaanvraag gedaan waarbij gemeente Emmen penvoerder is en de programmamanager levert voor de uitvoering. Het Volkshuisvestingsfonds is in 2023 als deelprogramma ondergebracht bij het programma DEK.

Just Transition Fund (JTF)
Het JTF komt uit de Europese Green Deal. Doel van het fonds is de transitie naar een klimaat neutrale economie te stimuleren, door economische activiteiten te diversifiëren en mensen te helpen bij de aanpassing aan de veranderende arbeidsmarkt. Gezien de grote overlap in doelstellingen gaan we gebruik maken van de financiële JTF middelen in de uitvoering van het programma Duurzaamheid, Energie en Klimaat.

13 Risicomanagement (programma en inspanningen)

Het risicomanagement voor het programma Duurzaamheid, Energie en Klimaat vindt plaats volgens de systematiek van Emmen Vernieuwt. Het doel van risicomanagement is het beheersen van de programma's, projecten, processen en inspanningen en de realisatie van de doelstellingen binnen de randvoorwaarden. Het risicomanagement is een belangrijk instrument voor sturing en controle van de programma's en de projecten. Door risicomanagement wordt/worden:

- Risicoalertheid gecreëerd bij medewerkers,
- Proactief met risico's omgegaan,
- Prioriteiten gesteld (aan welke onderdelen op basis van de risico's besteedt je de meeste aandacht)
- Het nemen van beslissingen (weloverwogen keuzes) ondersteund.

De risicoanalyse is een momentopname die gedurende het programma, project, proces of inspanning continu wordt herhaald. De mate van diepgang is afhankelijk van de fase waarin het programma of project zich bevindt en van de grootte van de risico's. Er wordt onderscheid gemaakt tussen programmarisico's en project- en/of procesrisico's.

De volgende stappen worden continu doorlopen:

1. Inventariseren en analyseren van risico's
2. Formuleren van beheersmaatregelen
3. Uitvoeren van beheersmaatregelen
4. Evalueren van de genomen beheersmaatregelen
5. Actualiseren van de risicoanalyse

Voor elk risico wordt ingeschat hoe groot de kans is dat dit zich voordoet en wat de gevolgen zouden zijn voor planning, financiën en kwaliteit. Hierbij wordt uitgegaan van een 5-puntsschaal. Op basis hiervan prioriteren we de risico's en te treffen beheersingsmaatregelen. Vervolgens benoemen we voor de grootste risico's concrete maatregelen en bewaken we de uitvoering van de maatregelen. Voor de verdere afspraken wordt verwezen naar het kader risicomanagement Emmen Vernieuwt (EV) van 3 augustus 2017.

De volgende risico's worden al onderkend, en worden in de uitvoeringsfase van het programma nader uitgewerkt:

Primair zijn als eerste de volgende risico's geïnventariseerd

welke risico's zien we?	hoe groot?	welke maatregelen treffen we?
Op termijn te weinig geld voor uitvoering programma	middel	Afschalen als onvoldoende geld wordt toegezegd
Te weinig capaciteit voor uitvoering programma binnen de organisatie	hoog	CMT goed meenemen en in stelling brengen. CMT en college scherpe keuzes laten maken
Actuele situatie in de wereld/EU/NL verandert sneller dan wij kunnen meebewegen	hoog	Plan flexibel houden en korte lijntjes tussen opdrachtgever en opdrachtnemer voor snelle opschaling en bijsturing indien nodig
Onvoldoende financiële ruimte bij inwoners en bedrijven om te kunnen investeren	middel	Flexibiliteit in planning aanbrengen, zodat onderdelen naar achteren geschoven kunnen worden
Onvoldoende capaciteit in de markt	middel	De energietransitie kan in een stroomversnelling raken als de samenleving in beweging komt. Op regionaal niveau zijn overheden in gesprek over een aanpak om hierop voorbereid te zijn
Organisatie als geheel is te weinig in staat tot vernieuwing	laag	Hier wordt onder andere aan gewerkt d.m.v. aansluiten bij 'opgavegericht-, programmatisch en projectmatig sturen en werken' en in samenhang met andere programma's

14

Communicatie-strategie

Met het programma Duurzaamheid, Klimaat en Energie pakken we de complexe en langjarige opgave in de volle breedte op een betaalbare, haalbare en realistische manier op. In het nieuwe programmacontract staan de verschillende doelen die we binnen het programma en de verschillende pijlers willen halen.

14.1 Doelstellingen

Als we deze doelen vertalen naar communicatie, dan willen we de volgende doelen bereiken met de communicatie:

1. We willen bewustzijn creëren bij inwoners, ondernemers, instellingen en onze eigen organisatie dat men in actie moet komen om goed om te kunnen gaan met de energietransitie, klimaatverandering en circulariteit.
2. We willen draagvlak/betrokkenheid creëren bij de verschillende doelgroepen.
3. We moedigen duurzaam gedrag aan bij de verschillende doelgroepen.
4. We bevorderen samenwerken tussen overheid, inwoners en bedrijfsleven.
5. We geven zelf het goede voorbeeld.
6. We zijn transparant over de uitdagingen en voortgang van de pijlers.

14.2 Strategie

Met de communicatiestrategie geven we aan hoe communicatie bijdraagt aan de verwezenlijking van de doelen in dit programma. We denken aan een combinatie van:

- **Participatiestrategie**
  Vanuit onze kernwaarden VeRDeR (Verbinding, Ruimte, Daadkracht en Realistisch) gaan we samenwerken met onze interne- en externe stakeholders aan de verschillende actiepunten van het programma.
- **Adoptiestrategie**
  Omdat we in veel gevallen een faciliterende rol hebben, vinden we het belangrijk dat inwoners en bedrijven ons zien als partij die op allerlei vlakken kan helpen of een duwtje in de juiste richting kan geven zodat zij het kunnen, willen en doen.
- **Ambassadeursstrategie**
  Een koploper draagt de visie en boodschap uit op een persoonlijke manier en probeert zo de doelgroepen te activeren. We willen zo op het juiste moment en met de juiste toon met de relevante stakeholders in contact komen en houden hierbij rekening met invloed en belangen van deze stakeholders.

14.3 Aanpak

Dit kunnen we vervolgens vertalen naar de volgende aanpak:

1. We informeren onze doelgroepen over de noodzaak, voordelen en impact van de het programma (de drie pijlers) via informatieve campagnes (denk aan informatieweken met infographics, video's en brochures), samenwerking met onderwijsinstellingen, media betrekken, informatie op een (interactieve website) en een social media strategie. Hierbij kunnen we ook putten uit landelijke of mondiale voorbeelden.
2. We organiseren regelmatig bijeenkomsten, rondetafelgesprekken en townhall meetings met verschillende stakeholders om ideeën uit te wisselen. Andere voorbeelden om deze ambitie te realiseren zijn participatieve platforms (zoals Emmen geeft Energie), betrokkenheidscampagnes en een ambassadeursprogramma.
3. We zetten een aantal campagnes op om duurzaam gedrag te stimuleren: educatief, incentive workshops en trainingen voor bedrijven over energie-efficiëntie en duurzaamheidsstrategieën, het vieren van successen en gamification (challenges, beloningssystemen of subsidies).
4. Via vaste contactpersonen van de gemeente zorgen we voor nauw contact tussen ons, inwoners en bedrijven. Voor inwoners kunnen de Wijkuitvoeringsplannen (WUP's) bijvoorbeeld ook bijdragen aan nauwe samenwerking.
5. Als we zelf een project voltooid hebben wat bijdraagt aan de doelstellingen van het programma, dan laten we dat weten via onze gebruikelijke kanalen. Denk bijvoorbeeld aan het aanleggen van de zeer groene/biodiverse speelplekken of het verduurzamen naar energielabel A van onze eigen gebouwen.

6. We publiceren regelmatig updates over de voortgang, uitdagingen en behaalde mijlpalen en we zijn bereikbaar voor suggesties, vragen en zorgen. Ook maken we data over energietransitieprojecten (en andere pijlers indien mogelijk) publiek toegankelijk.

14.4 Mogelijk vervolg

Vanuit de diftar is de campagne 'Samen Verduurzamen' bedacht. Deze campagne is echter nooit ten volste benut. Samen verduurzamen past echter bij alle vormen van de strategieën hierboven en kan ook in alle pijlers van het programma DEK gebruikt worden. We moeten als wijk (samen) een plan bedenken om van het gas af te gaan (energietransitie gebouwde omgeving en industrie). We gaan ons allemaal inzetten (samen) om ons op een andere manier te vervoeren (duurzame mobiliteit). Iedereen (samen) kan zijn eigen steentje bijdragen om de leefomgeving beter om te laten gaan met wateroverlast of hittestress (klimaatadaptatie). Samen zetten we ons in voor meer circulariteit (industrie en inwoners). De bedoeling dat we één herkenbaar beeldmerk/woord steeds kunnen herhalen bij alle onderwerpen van het programma DEK die herkenbaar wordt bij de ontvanger en waarbij de ontvanger ook meteen weet wat er van hem/haar verwacht wordt.

Een vervolgstap kan zijn om een bureau te vragen om dit concept uit te werken tot een brede campagne. Eentje die ook verrassende elementen in zich heeft, zodat verduurzamen naast noodzakelijk ook leuk wordt. Wij hebben hierbij ook het voorbeeld van Duurzaam Groningen in het achterhoofd.

Bijlage:
Faseplan 2024 - 2026

in uitvoering gereed

Thema Energietransitie

Programmalijn gebouwde omgeving				
Omschrijving inspanning	**Rol gemeente**	**2024**	**2025**	**2026**
Opzetten integrale ondersteuningsstructuur voor verduurzamen van woningen We onderzoeken met welke beleidsinstrumenten en tools kwetsbare groepen, met name lage inkomens, gebruik kunnen maken van (subsidie)regelingen voor energiebesparende maatregelen.	uitvoeren			
Kennis- en leertraject Publieke Ontzorging in Rietlanden doorlopen, ervaring	uitvoeren en afronden			
Inzetten energiecoaches ter bewustwording van inwoners	faciliteren			
Inzetten energieadviseurs ter bewustwording van inwoners	faciliteren			
Inzetten van bewonersbegeleiders ter bewusting van inwoners	faciliteren			
Verduurzaming gemeentelijk vastgoed naar minimaal label C	uitvoeren			
We evalueren tussentijds de uitvoerbaarheid van de Transitievisie Warmte en actualiseren deze zonodig.	onderzoeken			
Handhaven op kantoorgebouwen label C	uitvoeren			
Opnemen in vastgoedbeleid dat nieuwbouw vastgoed vanaf 2026 fossielvrij is	controleren en uitvoeren			
Monitoringssysteem opzetten	uitvoeren			
0-meting uitvoeren	uitvoeren			
Bronnenstudie	onderzoeken			
Warmtenet: verkennen haalbaarheid in business case, verschillende warmtebronnen, bepalen eigen rol, verbinden vraag en aanbod	onderzoeken			
Uitvoering geven aan Volkshuisvestingsfonds voor verduurzamen van woningen (inkomens grens, label, woz waarde?)	uitvoeren en faciliteren			
Vanuit Meerjarige Prestatie Afspraken Emmen worden 1500 woningen verduurzaamd < 2027	coördineren			
Meerjarige Prestatie Afspraken Emmen monitoren	uitvoeren			
We brengen in beeld wat in beleid is vastgelegd en wetten en wat hierin ontbreekt	onderzoeken			
Up-to-date houden van vastgelegd beleid en wetten	uitvoeren			

in uitvoering gereed

Vervolg Programmalijn gebouwde omgeving

Omschrijving inspanning	Rol gemeente	2024	2025	2026
50% van kernportefeuille vastgoed BVO is energielabel A	uitvoeren			
Gebouwde omgeving verankeren in Omgevingsvisie en Omgevingsplan	uitvoeren			
Gebouwde omgeving verankeren in IBOR	uitvoeren			
Overig vastgoed in kaart brengen en verduurzaming vaststellen	uitvoeren			
Er is meer inzicht en duidelijkheid over mogelijke duurzame alternatieven voor aardgas	onderzoeken			
Opstellen zes uitvoeringsplannen	uitvoeren			
Opstellen uitvoeringsplannen overige dorpen en wijken	uitvoeren			
Gerealiseerde inspanningen				
Opstellen van een plan van aanpak voor vijf wijkuitvoerings-plannen, in samenwerking met bewoners en stakeholders	gereed			
Met woningcorporaties wederzijdse verduurzamingsafspraken in nieuw Lokaal Akkoord vastleggen en uitvoeren	gereed			

Programmalijn industrie en bedrijvigheid

Omschrijving inspanning	Rol gemeente	2024	2025	2026
Uitvoering geven aan Grith	faciliteren, samenwerken			
We stellen een visie hernieuwbaar gas op om richting te geven aan onze inzet bij de productie en het gebruik van waterstof, groen gas en biogas.	uitvoeren			
Energie- efficiency opties 10 grootste energie verbruikers buiten GETEC in kaart en strategie hierop bepalen (in samenwerking Provincie en andere stakeholders)	uitvoeren			
Energie- efficiency opties GETEC in kaart brengen en strategie hierop bepalen (in samenwerking Provincie en andere stakeholders)	uitvoeren			
Elektrolyser voor max. 10 MW groene waterstof op GZI-locatie is klaar.	faciliteren			
De bio- gascentrale op GZI-locatie is gebouwd en in bedrijf.	faciliteren			

Vervolg Programmalijn industrie en bedrijvigheid

Omschrijving inspanning	Rol gemeente	2024	2025	2026
Stercore mest vergasser is operationeel	faciliteren			
Realisatie backbone H2 klaar.	faciliteren/ stimuleren			
We maken inzichtelijk wat de wettelijke verplichtingen zijn voor bedrijven om te verduurzamen	onderzoeken			
We dragen bij aan verduurzaming industrie en bedrijven d.m.v. vergunningverlening, planologie, etc. op orde te hebben	faciliteren			
Industrie en bedrijvigheid verankeren in Omgevingsvisie en Omgevingsplan	uitvoeren			
Opzetten ondersteuningsstructuur voor verduurzaming MKB	uitvoeren			
Gerealiseerde inspanningen				
Verbinden kennis en onderwijs in publiek-private samenwerking	gereed			
Mede ontwikkelen visie en agenda publiek-private samenwerking	gereed			
Identificeren 10 grootste energie verbruikende bedrijven	gereed			
Uitvoeren projecten GZI-Next (waaronder zonnepark, H2vulpunt)	gereed			
Houtwarmte centrale obv reststromen uit regionale biomassa is in bedrijf voor GETEC-Park als vervanging van aardgas.				

Programmalijn glastuinbouw

Omschrijving inspanning	Rol gemeente	2024	2025	2026
Onderzoek marktpartijen op de voet volgen en tzt faciliteren mogelijkheden geothermie voor glastuinbouw als bron voor verduurzaming	faciliteren			
Onderzoek koppeling warmtenet en industrie (warmtenet en afvang restwarmte en gebruik CO2)	faciliteren			
Gezamenlijke verkenning gebiedsgerichte aanpak voor verduurzaming (energieopwek en -besparing) glastuinbouw	initiëren			
Inventariseren doelen en inspanningen van de tuinders zelf en rol van gemeente hierin bepalen	ntb			
Uitvoeren Stimuleringsregeling Glastuinbouw Emmen (SGE)	uitvoeren			

in uitvoering gereed

Gerealiseerde inspanningen glastuinbouw	
Overdracht opsporingsvergunning geothermie Erica	gereed
Drie aanvragen gehonoreerd SGE	gereed

Programmalijn Energie-infrastructuur

Omschrijving inspanning	Rol gemeente	2024	2025	2026
Invulling en uitvoering geven aan ORTESE. Met provincie Drenthe, EZK en TNO en anderen leggen we met ORTESE een basis voor de energie- en grondstoftransities van bedrijven in Emmen en het inrichten van een daarop passende energie-infrastructuur. We onderzoeken In het project onderzoeken we hoe op het niveau van bedrijventerreinen (en hun directe omgeving) vraag en aanbod van energie op elkaar kan worden afgestemd.	uitvoeren, faciliteren			
Onderzoeken mogelijkheden warmtenet GETEC - Wildlands - gemeentehuis	faciliteren			
Onderzoeken mogelijkheden warmtenet GETEC - beroepsonderwijs-campus - ziekenhuis - innovatiecentrum - gebouwde omgeving	faciliteren			
We acteren pro-actief voor versterking van het midden- en laagspanningsnetwerk van Enexis: - we organiseren een multidisciplinaire team binnen de gemeente gericht op de efficiënte (zonder tijdverlies) afhandeling van de ruimtelijke procedures en vergunningaanvragen betreffende de elektrische infrastructuur - we organiseren een centrale plek in de organisatie waar alle informatie bij elkaar komt over de ontwikkelingen die effect hebben op de infrastructuur in het algemeen (riolering, elektrische kabels, glasvezel, wegreconstructie etc,) zodat deze werkzaamheden in afstemming kunnen worden uitgevoerd)	faciliteren en uitvoeren			
We ontwikkelen een visie op hernieuwbaar gas om richting te geven aan onze inzet bij de productie en het gebruik van waterstof, groen gas en biogas.	uitvoeren			
We geven vervolg aan onze lobby voor de waterstofbackbone door actief betrokken te zijn het ruimtelijke proces (ihkv Rijkscoördinatieregeling) voor de aanleg van de waterstofbackbone en denken mee met de milieueffectrapportage.	faciliteren			

Vervolg Programmalijn Energie-infrastructuur

Omschrijving inspanning	Rol gemeente	2024	2025	2026
We verkennen de rol en de toegevoegde waarde van de installaties voor opslag en conversie van energie (accu's, grootschalige batterijen, persluchtopslag, elektrolysers etc) voor het energiesysteem end economie in Emmen. Daarbij kijken we ook naar innovatie en naar de ontwikkelingen op het gebied van flexibele contracten	verkennen			
We spelen een actieve rol in overleg met netbeheerders, ministeries en provincie Drenthe in het regionaal programmeren van investeringen in het elektriciteitsnetwerk, zoals pMIEK en onderzoeken of ruimtelijke planning kan bijdragen aan versnelde uitbouw van de energie-infrastructuur, waaronder het elektriciteitsnetwerk.	verkennen en uitvoeren			
We voeren een scenarioberekening uit voor energie-infrastructuur voor de periode 2030-2040 waarbij we aansluiten bij de scenariostudie in het kader van de Omgevingsvisie	onderzoeken			
Omgevingsprogramma onder Omgevingsvisie uitwerken om de ruimtelijke visie op uitbreiding van het elektriciteitsnet en de ruimte voor de uitbreiding vast te leggen.	uitvoeren			
Energie-infrastructuur verankeren in Omgevingsvisie en Omgevingsplan	uitvoeren			
Energie-infrastructuur verankeren in IBOR	uitvoeren			

Gerealiseerde inspanningen	
Routekaart elektriciteitsnetwerk verbreed met vraag hernieuwbare energie	gereed
Bestemmingsplanprocedure Hoogspanningsstation Nieuw-Amsterdam/Veenoord	gereed
Overleg met Enexis voor vergroten middenstation Veenoord	gereed
Lobby voor waterstofbackbone	gereed
We verlenen planologische medewerking aan de bouw van een nieuw hoogspanningsstation Veenoord/Boerdijk.	gereed

in uitvoering gereed

Programmalijn energieopwek

Omschrijving inspanning	Rol gemeente	2024	2025	2026
Faciliterende en planologische rol bij initiatieven opwek hernieuwbare energie	actief aanjagen			
Wind- en Zonfonds Pottendijk oprichten (gebiedsfonds is in oprichting)	uitvoeren			
Vertalen doelen naar Omgevingsvisie met een doorkijk naar de periode 2030-2040				
Met Ondernemend Emmen, provincie, Enexis zon op bedrijfsdaken verder vormgeven. Hiervoor benutten we projecten als GRITH, ORTESE en Toekomstbestendige bedrijventerreinen om hierin stappen te zetten. We stellen een plan van aanpak op voor vastgestelde doel grootschalig zon op dak te bereiken	uitvoeren			
Vertalen RES naar instrumenten Omgevingswet	uitvoeren			
Structuur opzetten voor faciliteren en ondersteunen lokale energieprojecten. - We ondersteunen de oprichting en inrichting van een koepel van coöperaties in Emmen, zoals vastgelegd in het Beleidskader Participatie Drentse Zonneroute A37. We sluiten een samenwerkingsovereenkomst tussen de gemeente en coöperaties van inwoners en bedrijven om te bereiken dat de koepel, met ondersteuning van de gemeente, ook andere hernieuwbare energieprojecten dan de Zonneroute A37 op kan pakken - We onderzoeken de mogelijkheden om de energiecoöperatie Energiek Emmen verder uit te bouwen tot een professionele ondersteuningsstructuur voor de ontwikkeling en exploitatie van hernieuwbare energieprojecten in de hele gemeente	faciliteren			
Intensiveren lobby productie/inzet H2 (onrendabele top) in Brussel en Den Haag"	lobby			
Onderzoeken gemeentelijke inkoop lokale energie (vb. PPA A37)	onderzoeken			
Het opstellen van een beleidsregel Lokaal Eigendom Zonneakkers ter vervanging van de beleidsregel Maatschappelijk Draagvlak Zonneakkers bij Wijken en Dorpen."	uitvoeren			
Visie op Energieopwek en ruimtelijke impact voor de periode na 2030 bepalen. Hiervoor is inzicht nodig in locaties en wijze van opwekken waarbij meervoudig ruimtegebruik uitgangspunt is, ook voor na 2030 (toekomstige RES-en)	uitvoeren			

vervolg Programmalijn energieopwek

Omschrijving inspanning	Rol gemeente	2024	2025	2026
Energieopwek verankeren in Omgevingsvisie en Omgevingsplan	uitvoeren			
Energieopwek verankeren in IBOR	uitvoeren			
Gerealiseerde inspanningen				
Opstellen beleidskader Financieel Meedoen voor realisatie zonneroute A37	gereed			
Participatieplan Lokaal Eigendom zonneroute A37 vastgesteld	gereed			
Ontwikkelen H2 vulpunt	gereed			

Programmalijn duurzame mobiliteit

Omschrijving inspanning	Rol gemeente	2024	2025	2026
Aansluiten bij de activiteiten van 'Drenthe reist duurzaam' met als doel voor meer forenzen op de fiets	uitvoeren			
Onderzoeken slimmere en duurzamere stadslogistiek in het centrum, onder meer in relatie tot transformatie expeditiehoven.	uitvoeren			
Stimuleren OV, gebruik fiets (forenzen), elektrisch vervoer en andere vormen duurzame mobilteit. In de eerste plaats gaat dit om voorlichting, in samenwerking met projectbureau Drenthe Reist Duurzaam van provincie Drenthe.	uitvoeren			
Opstellen bereikbaarheidsstrategie Emmen Centrum	uitvoeren			
Opstellen strategie snelladen	uitvoeren			
Opstellen strategie emissieloze logistiek	uitvoeren			
Uitvoeren pilot deelauto Emmen Centrum	uitvoeren			
Uitwerken route doorfietsnetwerk Zuidoost Drenthe	uitvoeren			
Onderzoek naar kansrijke locaties voor Clean Energy Hub	uitvoeren			
Arrangeren collectieve groepsinkoop voor semipublieke locaties laadpalen	uitvoeren			

in uitvoering gereed

vervolg Programmalijn duurzame mobiliteit	
Gerealiseerde inspanningen	
Aanbesteden tweede concessie openbare laadpalen	gereed
Tracés doorfietsroutes vastgelegd (F862 en F34)	gereed
Minstens 1 waterstof tankstation voor zwaar verkeer en OV gerealiseerd.	gereed
Uitvoering geven aan eerste concessie openbare laadpalen (100 palen)	gereed

Thema Klimaatadaptatie

Programmalijn Gezonde leefomgeving				
Omschrijving inspanning	**Rol gemeente**	**2024**	**2025**	**2026**
Klimaatadaptatie is in alle gevallen onderdeel bij de afweging van gemeentelijke beleidvorming en uitvoering	uitvoeren			
Kennis delen en bewustwording creëren over klimaatadaptatie binnen teams	uitvoeren			
Bewustwording creëren bij inwoners, ondernemers en andere stakeholders	uitvoeren			
Klimaatadaptatie verankeren in Omgevingsvisie en Omgevingsplan	uitvoeren			
Inzicht verkrijgen en kennis delen over klimaatverandering richting 2050	uitvoeren			
Voorkomen hittestress – risicolocaties vergroenen/verkoelen	uitvoeren			
Stimuleren van meer aandacht voor binnenklimaat/zonwering gebouwen bij nieuwbouw/verbouw	uitvoeren			
Voorkomen dat rioolwater bij heftige regenval op straat terecht komt via treffen maatregelen in projecten	uitvoeren			
Behouden aanbod van voldoende drinkwater en de bescherming van drinkwaterbronnen in samenwerking met de WMD en de Provincie	faciliteren en uitvoeren			

Programmalijn Groene en Natuurinclusieve leefomgeving				
Omschrijving inspanning	**Rol gemeente**	**2024**	**2025**	**2026**
Klimaatadaptatie is in alle gevallen onderdeel bij de afweging van gemeentelijke beleidvorming en uitvoering	uitvoeren			
Kennis delen en bewustwording creëren over klimaatadaptatie binnen teams	uitvoeren			
Bewustwording creëren bij inwoners, ondernemers en andere stakeholders	uitvoeren			
Klimaatadaptatie verankeren in IBOR	uitvoeren			
Realiseren klimaatadaptieve projecten en maatregelen op basis van het jaarlijks beschikbare budget van €1 miljoen	uitvoeren			
Verkennen mogelijk EU-project en subsidiemogelijkheden in het kader van klimaatadaptatie in Bargeres/Angelslo/ Emmer-Compascuum	uitvoeren			
Klimaatadaptatieve uitvoering bebossingsstrategie Provincie Drenthe	Onderzoeken en uitvoeren			
Uitvoering deelname actie Steenbreek	Uitvoeren			
Verkennen en stimuleren van vergroening en klimaatadaptieve bedrijventerreinen	Onderzoeken			
Inzicht verkrijgen en kennis delen over klimaatverandering richting 2050	Onderzoeken			
Vergroten van de biodiversiteit in de openbare ruimte	Uitvoeren			
Creëren van voldoende schaduwplekken en verkoeling bij aanleg openbare ruimte	Uitvoeren			
Leren omgaan met droogte en warmere temperaturen: beplanting en gewassen aanpassen aan nieuwe klimaatsituatie bij uitvoering van projecten	Uitvoeren			
Bijdragen en stimuleren van goede grondwaterstanden door meer infiltratie van regenwater, passend bij de functie	Uitvoeren			
Water- en bodemsturend werken: Verbeteren kwaliteit van de bodem door meer biodiversiteit toe te voegen	Uitvoeren			

in uitvoering gereed

Programmalijn Klimaatbestendige en veilige leefomgeving

Omschrijving inspanning	Rol gemeente	2024	2025	2026
Meer inzicht verkrijgen in de risicogebieden voor bodemdaling (mogelijkheden voor preventie in kaart brengen, meer bewustwording realiseren en duidelijk maken ‘wat te doen bij bodemdaling’)	onderzoeken			
De gemeente weegt in haar keuzes over de ruimtelijke indeling het perspectief water- en bodem in alle gevallen mee.	uitvoeren			
Er is inzicht in de samenstelling van de bodem in alle gebieden van de gemeente Emmen en de consequenties die de samenstelling van de bodem heeft op de geschiktheid van locaties voor bepaalde functies.	Onderzoeken			
Onderzoeken waar en waarmee het beperken van materiële schade door te weinig grondwater/te veel grondwater/wateroverlast op het maaiveld en het beperken van schade aan gewassen door lange natte of droge perioden en het beperken van schade voor de productie en omzet door langdurige of extreme hitte, mogelijk is.	Onderzoeken			
Gerealiseerde inspanningen				
Lid actie Steenbreek door gemeente Emmen	gereed			
Klimaatadaptatie opnemen in prestatieafspraken met corporaties	gereed			
Opstellen Regionale Adaptatiestrategie	gereed			
Vier projecten Subsidie Impulsgelden DPRA aanvragen	gereed			
Opstellen regenwaterplan voor woonwijk Bargeres	gereed			
Verkennen op welke manier we deelnemen aan actie Steenbreek	gereed			
Inrichten serviceloket Bodemdaling	gereed			

Thema Circulaire economie

Programmalijn groene chemie

Omschrijving inspanning	Rol gemeente	2024	2025	2026
Vergroten bedrijvigheid: Deelname aan programma Founded in the North - aanpak start-ups en scale-ups	Faciliteren			
Vergroten bedrijvigheid: Marktonderzoek werven circulaire impactondernemingen	Uitvoeren			
Vergroten bedrijvigheid: Aanpak werven circulaire impactondernemingen	Uitvoeren			
Vergroten bedrijvigheid: Acquisitieaanpak opstellen en uitvoeren	Uitvoeren			
Vergroten bedrijvigheid: Business development en projectontwikkeling (maatwerk). In ieder geval voor Paques, Cellicon, Ciorc. Ook via de lijn JTF.	Uitvoeren			
Circulair inkopen: Verkennen launching customership in regionaal of noordelijk verband.	Verkennen			
Circulair inkopen: Adviseren inkoop bij circulair aanbesteden (bijvoorbeeld inkoop bedrijfskleding).	Uitvoeren			
Circulair inkopen: Launching customership concreet invullen (waaronder Senbis trimmerdraad, Klipklep)	Uitvoeren			
Bijdragen aan Greenwise CP/Chemport: Wethouder economie in kernteam Chemport, ambtelijke vertegenwoordiging in CT Chemport	Uitvoeren			
Bijdragen aan Greenwise CP/Chemport: Actieve bijdrage aan nieuwe strategie van Chemport 2025 - 2029.	Faciliteren			
Bijdragen aan Greenwise CP/Chemport: Ondersteuning Greenwise CP bij het doen van EFRO spoor 2-aanvraag.	Faciliteren			
Bijdragen aan Greenwise CP/Chemport: Deelname aan strategiegroep Greenwise CP	Uitvoeren			
Bijdragen aan Greenwise CP/Chemport: Instellen overleg noordelijke overheden tbv Greenwise CP	Uitvoeren			
Bijdragen aan Greenwise CP/Chemport: Inventarisatie wensen/ behoeften bedrijfsleven innovatiecentrum Greenwise CP	Uitvoeren			
Bijdragen aan Greenwise CP/Chemport: Ondersteuning aan Suspacc	Faciliteren			

in uitvoering gereed

vervolg Programmalijn groene chemie

Omschrijving inspanning	Rol gemeente	2024	2025	2026
Bijdragen aan Greenwise CP/Chemport: Ondersteuning opzetten JTF-project strategisch groen tbv textielketen	Faciliteren			
Bijdragen aan Greenwise CP/Chemport: Ondersteunen opzetten project tbv ziekenhuisafval	Faciliteren			
Bijdragen aan Greenwise CP/Chemport: Ondersteunen lectoraat en verkennen ondersteuning practoraat	Faciliteren			
Profilering Circular plastics: Opstellen en uitvoeren van communicatiestrategie en -aanpak	Uitvoeren			
Profilering Circular plastics: Structureel afstemmingsoverleg communicatie Greenwise, Chemport en Suspacc organiseren	Uitvoeren			
Lobby circular plastics: Uitvoeren van de aanpak	Uitvoeren			
Lobby circular plastics: Deelname wethouder economie bestuurlijke werkgroep CE	Uitvoeren			
Lobby circular plastics: Organiseren bijeenkomst NG4 circulaire economie	Uitvoeren			
Lobby circular plastics: Organiseren bijeenkomst adviseurs economie vna de provincie Friesland in Emmen	Uitvoeren			
Circulariteit verankeren in Omgevingsvisie en Omgevingsplan	uitvoeren			
Circulariteit verankeren in IBOR	uitvoeren			
Gerealiseerde inspanningen				
Opstellen onderdeel 'circular plastics' in de lobbystrategie van Emmen	gereed			
Financiele bijdrage Stercore onvoorziene vergunningsproceskosten	gereed			
Stercore vergast biomassa, levert groen gas en co2 red. en alternatief kunstmest	gereed			
Torwash begeleidt richting EU aanvraag	gereed			
Brainstormsessie noordelijke ziekenhuizen over (plastic)afvalstromen en oplossingsrichtingen	gereed			

vervolg gerealiseerde inspanningen Programmalijn groene chemie	
Als launching customer Senbis trimdraad ingekocht en als gemeente testpanel aangeboden	gereed
Optie verlengd voor vestiging, zonder kosten, vergassingsinstallatie realisatie	gereed
Verlenen subsidie voor de opschaling van CuRe in Emmen	gereed
Werkbezoek EZK Noord aan Emmen in het kader van Circular Plastics en Circulaire Economie	gereed
Deelname in de noordelijke projectaanvraag Hubs 4 Circularity	gereed
Deelname aan en voorbereiden bezoek wethouder Economie aan WCEF in Helsinki	gereed
Organiseren ambtelijk bezoek noordelijke overheden aan Getec en Greenwise CP	gereed
Bijdrage aan organisatie CICE -congres / partnership Sustainable Industry Challenge en Green Business Challenge	gereed
Bijdrage aan Suspacc voor taskforce groene chemie / business development	gereed

Programmalijn maakindustrie

Omschrijving inspanning	Rol gemeente	2024	2025	2026
Vergroten bedrijvigheid in de circulaire maakindustrie - zie inspanningen onder de tab groene chemie	uitvoeren			
Circulair inkopen - zie inspanningen onder de tab groene chemie	verkennen en uitvoeren			
Ondernemersondersteuning: Verkennen behoeften ondersteuning door maakbedrijven mbt circulaire economie (stageopdracht sustainable entrepreneurship)	verkennen			
Ondernemersondersteuning: Deelname aan VNG-werkgroep over MKB-ondersteuning.	uitvoeren			
Ondernemersondersteuning: Aanbod NMF en NHL Stenden verbreden.	uitvoeren			
Ondernemersondersteuning: Koppeling ondersteunende regionale / landelijke programma's, verbinden met behoeften mkb	uitvoeren			

in uitvoering gereed

vervolg Programmalijn maakindustrie

Omschrijving inspanning	Rol gemeente	2024	2025	2026
Matchen grondstoffenstromen: Analyse, aanpak voor uitvoer van het programma (met NHL Stenden, NMF)	uitvoeren			
Verkennen circulariteit bedrijventerreinen: Analyse en voorgestelde aanpak	uitvoeren			
Circulariteit verankeren in Omgevingsvisie en Omgevingsplan	uitvoeren			
Circulariteit verankeren in IBOR	uitvoeren			
Gerealiseerde inspanningen				
Deelname aan aanbestedingstrajecten, zoals cameratoezicht en afvalbakken	gereed			
Input voor het herijken inkoopbeleid	gereed			
Onderzoek naar industriële symbiose op Bargermeer III door NHL Stenden ikv Regiodeal	gereed			

Programmalijn Bouw en Infra

Omschrijving inspanning	Rol gemeente	2024	2025	2026
Regionaal netwerk: Verkennen deelname aan regionaal netwerk (NICE, NMF, Ambitienet, Duspot)	Faciliteren			
Regionaal netwerk: Verkennen opzetten dialoogsessies met martpartijen en partners	Faciliteren			
Circulair inkopen: Eerste twee pilotprojecten toepassen circulair inkopen	Uitvoeren			
Circulair inkopen: Kennissessies over circulair inkopen / opdrachtgeven	Uitvoeren			
Circulair inkopen: Ondersteunen ambities circulair bouwen innovatiecentrum Greenwise	Faciliteren			
Circulair inkopen: Verkennen volgende twee pilotprojecten toepassen circulair inkopen	Uitvoeren			
Circulair in beleid: Laden van circulariteit in woonvisie en in prestatieafspraken met woco's	Uitvoeren			

vervolg Programmalijn Bouw en Infra

Omschrijving inspanning	Rol gemeente	2024	2025	2026
Circulair in beleid: Op basis van ervaring eerste aanbeveling over integreren circulariteit in beleid	Uitvoeren			
Grondstoffenprogramma: Verkennen gebruik van register reststromen	Faciliteren			
Grondstoffenprogramma: Verkennen project gebruik reststromen van bouwondernemingen	Faciliteren			
Circulariteit verankeren in Omgevingsvisie en Omgevingsplan	uitvoeren			
Circulariteit verankeren in IBOR	uitvoeren			
Gerealiseerde inspanningen				
Opzetten regionaal leernetwerk met prov Drenthe, NICE en NMF (niet afgerond)	gereed			
Inbrengen Emmense casuïstiek in de aanvraag voor Hubs 4 Circularity	gereed			
Circulariteit ingebracht in de woonvisie	gereed			
Circulariteit ingebracht in de prestatieafspraken met de woningbouwcoöperaties	gereed			
Bezoek aan het Swêttehûs - best practice circulair bouwen	gereed			
Lidmaatschap Gebiedscoöperatie ZW Drenthe	gereed			

in uitvoering gereed

Programmalijn consumenten goederen				
Omschrijving inspanning	**Rol gemeente**	**2024**	**2025**	**2026**
Uitvoeren van het kaderplan VANG	uitvoeren			
Circulair Ambachtscentrum: Onderzoek scenario's	Faciliteren			
Circulair Ambachtscentrum: Bij positief scenario keuze en vormgeven ambachtscentrum	Faciliteren			
Rensenlab: Uitvoer plan opschaling en professionalisering ikv regiodealsubsidie	Faciliteren			
Aanjagen circulaire initiatieven: Ondersteuning dmv Nieuwe Gevers ism actieprogramma Sociaal Ondernemen	Faciliteren			
Aanjagen circulaire initatieven: Koppelen vermogensfondsen, werkbezoek FNO	Faciliteren			
Aanjagen circulaire initiatieven: Aanjagen circulaire initiatieven door opdracht aan NMF	Faciliteren			
Circulariteit verankeren in Omgevingsvisie en Omgevingsplan	uitvoeren			
Circulariteit verankeren in IBOR	uitvoeren			
Gerealiseerde inspanningen				
Ondersteunen subsisdieaanvraag Rensenlab	gereed			

Colofon
Een uitgave van
de gemeente Emmen

Bezoekadres
Raadhuisplein 1, 7800 RA Emmen
Telefoon: 14 0591

gemeente.emmen.nl
gemeente@emmen.nl